Накъыгъэм и 1-р Гъатхэмрэ Лэжьыгъэмрэ я махуэшхуэщ

ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР АДЫГСКОЕ СЛОВО

№50 (24.644) • 2024 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 27, щэбэт • Тхьэмахуэм щэ къыдокI • И уасэр зы тумэнщ • adyphe

Урысейм и парламентаризмэм и махуэм теухуа КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек и хъуэхъу

ПщІэ зыхуэсщІ сенаторхэ, депутатхэ!

Урысейм и парламентаризмэм и махуэмкіэ сигуми си псэми къабгъэдэкіыу сынывохъуэхъу!
Хабзэубзыху органхэмрэ властым и къулыкъущіапіэхэмрэ

ласизуюзыху органхэмрэ властым и къулыкъущіапізхэмрэ къэральм и гъащізм увыпізшхуэ щаубьід, социально-экономикэ зыужьыныгъэм лъабжьэ быдэ хуэхъу Іуэхугъуэхэр къызэгьэлэщыным, Урысейм и щхьэхуитыныгъэмрэ шынагъуэншагъмра тъумуатым, ціыхухэм я псэукіэр егъэфізкіуэным хэлъхьэныгъэшхуэ хуащі.

хьэлы ышхуэ хуащ; Иужьрей зэманым парламентым и лэжьыгъэм курых хуохъу дзэ Іуэху хэхар къызэгъэпэщыным теухуахэр. Закон къыдэзы-гъэкіхэр еужьэрэкіыу йолэжь дзэ Іуэху хэхам хэтхэм, абыхэм я

гьэкихэр еужьэрэкныу иолэжь дзэ туэху хэхам хэтхэм, аоыхэм я унагъузхэм ядээпыкъуным, къэралымрэ щіыналъэхэмрэ зэпіз-зэрыту заужьынымкіз хэкіыпізхэм. Си фізщ, мэхъу урысей парламентархэр зэманым къытхуи-гъзув къалэнхэм дяпэкіи жыджэру зэрыпэджэжынур, ди хэкур нэхъри лъэрызехьэ зыщі лъэпкь тузхуэр зэфізхыным ехьэліа лэжьыгъэр зэрызэфіагъэкіыфынур. Узыншагъэ быдэ, жэуаплыныгъэ ин зыпылъ фи лэжьыгъэм ехъулізныгъэ щывиізну, Къэбэрдей-Балъкъэрым, ди Хэкум ифі

зыхэлъ Іуэхухэр влэжьыну си гуапэщ

Дызэкъуэтмэ, дызэрыІыгъмэ...

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэр Гъатхэмрэ Лэжьыгъэмрэ я махуэшхуэм и щІыхькІэ цІыхухэм зэрехъуэхъур

Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІыхухэу пщІэ

зыхуэсицхэ!
Сигуми си псэми къабтъэдэкіыу сыныво-хъуэхъу Гъатхэмрэ Лэжьыгъэмрэ я махуэш-хуэмкіз!
А махуэм езым и хабзэ дахэхэр иізжщ, абы и

А махуэм езым и хаозэ дахэхэр илэжц, аоы и купщів нэхъыщхьэр ціыху лэжьакіуэм и гуащіздэкіым, абы и зэфізкіым, и ехъулізныгьэхэм хуащі пщіэрщ. Къэбэрдей-Балъкъэрыр къулейщ ціыху зэчиифізхэмкіэ, Іуэхурнэгьэсауэ зэфізхыным жыджэру пэрыт лэжьакіуэшхуэхэмкіэ. Нобэрей ди фіыщіз псалъэхэр яхуэгъэзащ зи акъылкіэ, зи гуащіэкіэ, хъер къызыпыкі зи Іузхущіафэкіэ экономикар, ціыхухэм я псэукіэр езыгъэфіакіуэхэм, зыужыныгъэм хуэлажьэхэм, ди щіыналъэм и

ехъулІэныгъэхэм къахэзыгъахъуэхэм. хузмыдэжу хъуэхъу псальэ гуалэхэр яхуэфа жузмыдэжу хъуэхъу псальэ гуалэхэр яхуэфа щытыкіэр егъэфіэкіуэным зи гуащіэшхуэ хэзылъхьа, нобэ щіалэгъуалэр зыпэрыт іуэ-хуухм хэгъуэзэнымкіэ щапхъэ яхуэхъу ветеранхэм.

си фіэщ мэхъу дызэкъуэтмэ, дызэрыіыгъмэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым, Урысейм я ехъуліз-ныгъэхэр къызэрыкі Іуэхугъуэфіхэр зэдгъэ-хъулізнымкіз зыхуэдгъэувыжа къалэн псори къызэрыдэхъулІэнур, гугъуехь псори къызэры-

квызэрыдэльунгэнур, гуг вуехь псори квызэрыг ээднэкІыфынур. Си псэм квыбгъэдэкІыу сынывохъуэхъу узыншагъэ быдэ, зэlузэпэщыгъэ, сыт хуэдэ lyэхуми ехъулlэныгъэхэр щывиlэну.

• Нобэ Урысейм и парламентаризмэм и махуэщ

Зэманыр щыхьэт тохъуэ

хуэхэм Санкт-Петербург щекlyэ-кlаш Урысей Федерацэм и Фе-деральнэ Зэхуэсым деж щыіэ Хабэзубэыхухэм я советым и эзlущіэ. Абы хэтащ КъБР-м и Парламентым и Унафэщі, Сове-тым социальнэ политикэмкіэ и комиссэм, дунейлсо зэдэлэ-жьэныгъэмкіэ и комиссэм хэт Егоровэ Татьянэ. УРЫСЕЙМ и парламентаризмэм и махуэм ирихьэлізу УФ-м и Президент Путин Владимир яхуэ-защ Хабзэубзыхухэм я советым хэтхэм икІи махуэшхуэмкіэ ехъуэ

Мэлыжьыхьым и 25 - 26 ма-хуэхэм Санкт-Петербург щекІуэ-

хэтхэм ики махуэшхүэмктэ өхвуэг хъуащ:
- Мы махуэшхуэр щыдгъэлъа-піэкіэ, ди къэралыгъуэмрэ хаб-заубэмху творчествэмрэ, цыху-бэм унафэр зэраіэщіэлъым и щыхъэт институтыр зэрызэфізувамрэ зэрызиужьамрэ щіыхь хуэтщіу аращ. Дызыпхыкі зэма-нымрэ къэхъукъащіэхэмрэ щы-хьэт тохъуэ ди деж къэса а хабзэхэм, парламентаризмэр гъэбыдэным, Урысейм и жылагъуэ-политикэ системэм зегъэужьы-ным ехьэлІахэм мыхьэнэшхуэ зэ-

раіэр.
Ди къэралым и Унафэщіым къыхигъэщащ хабзэубзыху органхэмрэ парт фракцэхэм-рэ Урысейм и Правительствэм, Федерацэм хыхьэ хэгьэгухэм я Ізтащхьэхэм куп-

щіафізу зэрадэлажьэр. - Нобэ псори нэхъ дызэзыпх Іуэхуу щыіэр, дауи, дзэ Іуэху хэхам щыіэ ди ліыхъужьхэм дазэрыдэіэпыкъурщ, абыхэм я унагьуэхэм зэрызащіэдгъакъуэрщ. Абыхэм папщіэ хабзэ щхьэхуэ

къэтшташ. псэуныгъэм хэр кьэгцгащ, псэуныгым ехьэлІа шэсыпІэхэр дубзы-хуащ. Ахэр дяпэкІи нэхъ евгъэ-фІэкІуэну, щытыкІэм елъытауэ хэкіыпіэхэр къэвгъуэтыну сыны волъэly, - жиlащ Путиным. Президентыр тепсэлъыхьащ

егъэджакіуэхэм, дохутырхэм, бюджетым и лэжьакіуэхэм я улахуэр зэрат щіыкіэщіэм мы-хьэнэ ин зэриізм. Хабзэубзыхухэм я советым хэт-

хэм защыхуигъазэм къэрал Уна фэщіым къыхигъэщащ Урысейм лъэпкъ зэгурыіуэныгъэр зэрылъэпкъ зэгуры щынэхъыщхьэр.

Сытым дежи феужьэрэкІыу федеральнэ, щіыналъэ закон-хэм фыхэплъэну, жэуаплыныгъэ ин фхэлъу а Іуэхум фыбгъэды-хьэну сыныволъэІу, псом хуэмыхвэну сынывользу, псом хузмы-дзу гульытэ хузфицын хувйи япэ идгьэш Іуэхугъуэхэм, лъэпкъ зыужьыныгъэр гъэкіуэтэным, хабазубзыху Іухухи миджырей тех-нологие Іэмалхэр къыщыгъэ-сэбэлыным, бжыгъэр зи лъабжьэ платибомазам фышылэжьаплатформэхэм фыщылэжьэным, цІыхухэм жаіэр фи деж къзсыным, - къыхигъэщащ Путин Владимир.

А махуэ дыдэм зэхэтащ Уры-сей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым Федерацэмкіэ и Сове-тым деж щыіэ Хабззубзыхухэм я советым хэтхэм я зэlущlэ. Ар ира

гъэкіуэкіащ Хабзэубзыхухэм я советым и унафэщіхэу Федера-цэмкіз Советым и Ізтащкъэ Матвиенкэ Валентинэрэ Къэрал Думэм и Унафэщі Володин Вячеславрэ. Абы щытепсэльы-хьащ 2024 гъэм мазаем и 29-м хьащ 2024 гъэм мазаем и 29-м Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир Федеральнэ Зэхуэсым Зэрызыхуигъэзам кыыщигъэльэгъуа Јузухгъузхэм, псом хуэмыдэу къалъху сабийхам я бжыгъэр хэгъэхъуэным, бынунагъузшхуэхэм ядэјэлыкъуным теухуахэм, «Комплексное развитие сельских территорий» къэрал программэр зэрагъэзащјэм, къуажэхэм щекјуэк Јухуэныгъэхэр ухуэныгъэхэр къэпщытэным

ухуэныгьэхэр кьэпщытэным ехьэліахэм.
Къищынэмыщіауэ, Хабзэубзыхухэм я советым Таврическэ
уардэунэм зэіущіэ щригьэкіуэкіащ УФ-м и сенаторхэр, Къзрал Думэм и депутатхэр хэту. Ахэр тепсэлъыхьаш псэүкіэм зегъзужьыным, шынагъуэншагъэр къызэгъэпэщыным, Іулъхьэм пэщІэтыным, мэкъумэш политикэм, псэупіэ-коммунальнэ Ізна-тіэм. Апхуэдэуи къулыкъущіэ хэм зэпкърахащ Урысей-Африкэ етіуанэ саммитым кърикІуахэр, африкэ къэралхэм я хэгъэгухэм зэрадэлэжьапхъэ жыпхъэхэр.

> КъБР-м и Парламентым и пресс-Іуэхущіапіэ.

ЦІыхубэ месгинейІнайгев и джэлэс

2012 гъэ лъандэрэ ди къэралым ща-гъэлъапіэ Урысейм и парламентариз-мэм и махуэр. Ар а гъэм мэкъуауэ-гъуэм и 27-м федеральнэ хабээм тету къащтауэ щытащ. Ди къэралым и тъндэм щыяпэ демократие институт нэхъыщхэм - Урысейм и Къэрал Думэм - 1906 гъэм лэжьэн щіидзащ.

УФ-м и Конституцэм ипкъ иткіэ, 1993 уФ-м и Конституцэм ипкъ итків, 1993 гъм щегъэжьауэ Урысей Федерацэм закон къыдэзыгъэк! и орган нэхъыщхьэр Федеральнэ Зэхуэсращ - Урысей Федерацэм и Парламентырш. Ар палатит! зэхэтщ - Федерацэмк!э Советрэ Къэрал Думэрэ. Федерацэмк!э Советры Федеральнэ Зэхуэсым и палатэ нэхъыщхьэрщ, эбы кэторация и катаргу кара кара. ральна захуэсым и палатэ нахъыщхьэрщ, абы къэралым и хэгъэгу кьэс къыб-гъэдэк лыкіуиті хэтщ. Къэрал Думэр Федеральна Зэхуэсым и палатэ етіуанэрш, цепутат 450-рэ хэтщ, ахэр илъэситху піальэ яізу хах.

Урысей парламентаризмэр демократием къыгуэхыпіз зимыіз и іыхьэщ, ціыхум и зафізкіымрэ и псалъэмрэ пщіз

цыхум и зэфізкымрэ и псальзмрэ пщіз щаїз жылагьуз захэтыкіз убзыхуным хуэ-гьэпса Ізнатізщ. Абы и фіыгъэкіз жыла-гьуэм и гъащізм епха Іузху зэмылізужьы-гьуэхум зэщіыгъу у унафэ тращіыхыьф, ціыху псоми я сэбэп зыхэльхэр къалъы-

тэурэ. Парламентаризмэр зэрызэфІэувар Парламентаризмор зорызофізувар къыгуэхыпіз имыізу епхащ Къэбэрдей-Балькъэрым ис ціыхубэм я псзукізми. Узэплъэкіыжэр абы къикіуа гъуэгуанэм уриплъэжмэ, гу лъумытэнкіз ізмал иізкым зэман зэхуэмыдэхэм къалэн зэмылізужьыгъуэхэр зэдихыу зэрекіуэкіам, а къалэнхэр депутатхэм пылъхьэн-

шуу зурагъззэщ!ам.
Къзбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Парламентым иригъзк!уэк! лэжьыгъэм и vнэтІыныгъэ нэхъышхьэхэм яшышш унатіыныгъэ нахъвіщхвахам ящьіщц къэрал властым и органхэр, граждан жылагъуэ Іуэхущіапіэхэр къвізэрызэ-рагъэлэщ, ахэр зэрылажьэ хабэз лъаб-жьахэр эзрегъзуваныр, 1997 гъэм фо-кіадэм и 1-м Парламентым къищтащ кІадэм и 1-м Парламентым кыштащ Кьэбэрдей-Балъкьэр Республикэм и конституцэр - Урысей Федерацэм хэт, демократие хабзэхэр зи лъабжьэ иджырей къэралыгъуэм и япэ конституцэр. Аращ республикэм и жылагъуэ-политикэ щытыкІэр зэпІэзэрытыным, льэпкъ зэмылІэужьыгъуэ куэдым къахыка ціыхубэр зэгурыіуэным джэлэс хуэхыр. Депутатхэм я Іуаху бгъэдыхьэкІэ зэпэшэчарщ, абыхэм я Іущагъымрэ Іэзатыымоэш льахэр зэман нэхъ гугъум гъымрэщ лъахэр зэман нэхъ гугъум къыхэзышыфар, зыужьыныгъэ гъуэгум тезыгъэувар.

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

ЩІалэгъуалэм я хабзэубзыху жэрдэмхэр

Еджакіуэхэмрэ щіэныгъэ, жылагъуэ іуэхущіапіэхэм іут щіалэгъуалэмрэ папщіэ къызэрагъэпэщ «Си хабэзуб-эыху жэрдэм» эзхьэзхуэм кърикіуахэр дыгъуасэ КъБР-м и Парламентым къыщызэщіакъуэжащ.

ЗЭХУЭСЫМ хэтащ республикэм и хабзэубзыху орган нэхыщхьэм и Унафэщіым и къуздзэ Къардэн Мурат, Егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я Іуххухэмкіз комитетым и унафэщі Емуз Нинз, Щэнхабзэмкіз, жылагьуэм зегъэужынымрэ хъыбарегъащіэ политикэмкіз комитетым и унафэщі Къумал Заурбэч, депутатхэр, КъБР-м и Парламентым и Щіалэгъуалэ палатэм хэтхэр, курыт еджапізхэм щіэсхэмрэ абыхэм я щіэныгъэ унафэщіхэмрэ. Заіущіэр къыщызэїуихым, Емуз Нинз къыхигъэщащ «Си хабзэубэыху жэрдэм» зэхьэзэхуэр мы гъэм епщыкіубгъуанну зэрырагъэкіуэкіыр. 2024 гъэм абы щіалэгъуалэ 70-м нэблагьэ хэтащ, лэжьыгъэ 62-рэ зэпеуэм къыщагьэлъэгъуація

гъуащ.

гъуащ.
- Сыт щыгъуи хуэдэу, лэжьыгъэ нэхъыбэ къезыгъэхьар налшыкдэсхэрщ - псори зэхэту 36-рэ мэхъу. Ди гуапэщ республикэм и Тэрч, Прохладнэ, Дзэлыкъуэ, Май, Лэскэн районхэми зыкъамыгъанэу мы Іуэхум къызэрыхыкъари, - жиlащ Бмузым. -Къыхэзгъэщынусыхуейтээхьэзэхуэмхуагъэхьэзыр хабээ жэрдэмхэм я фlагъымрэ мыхьэнэмри зэрыхэхъуар. Адэкlи дыхуейщ мы Іуэхур едгъэфlэкІуэну, щlалэгъуалэ нэхъыба къыхэтшэну

Адэкіи дыхуейщ мы Іўэхур едгъэфіэкіуэну, щіалэгъуалэ́ нэхьыбэ къыхэтшэну.

«Си хабзэубэыху жэрдэм» зэпеуэр -секци 9-кіэ гуэшауэ щытащ, социальнэ, щіалэгъуалэ, экономикэ, мэкъумэш политикэм, егъэджэныгъэм, къэрал ухуэкіэмрэ ціыхухэм я хуитыныгъэхэмрэ, зыхъумэжыныгъэмрэ шынагъуэншагъэмрэ, спортымрэ туризмэмрэ, бюджет, налог хабзэхэм ятещіыхьауз. Лэжьыгъэ нэххыфіу 26-рэ ягъэбелджылащ; япэ увыпіэр 12-м хуагъэфэщащ, етіуанэр - 11-м, ещанэр - 8-м. Емуз Нинэ зэрыжиіамкіз, зэхьэзэхуэр зэрырагъэкіуэкі щіыкіэм зэхъуэкіыныгъэ халъхьэнущ - ятха лэжыыгъэм щытепсэлъыхыыж іыхьэ хэту ящіынущ.

Зэхуэсым ціыху зыбжанэм я лэжыыгъэхэм я презентацэ щагъэлъэгъуащ. КъБР-м и Парламентым и Щіалэгъуалэ па-

латэм хэт Мэшыкъуэ Астемыр зытепсэлъыхьа лэжьыгъэр теухуат «Коммунальна Іуэхутхьэбэзэямрэ зыщ]эс пэшхэмрэ щат уасэм и Іыхьэ цІыху щхьэхуэхэм етыжыным теухуауэ» къБР-м и законым, «КъБР-м щыпсэу цІыху гуэрхэм къэралым зэрызашІигъакъуэм и Јуахук]э» КъБР-м и законым, «КъБР-м и хабэз шхьэхуэхэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным ехьэліауэ» республикэ законым и проектым. КъБКъУ-м и медицинэ колледжым и студент Мэрэей Рустам игъэхьэзырат узыншагъэм теухуауэ цІыхухэм ящ[эн хуей Іуэхугъуэхэм зэрыщагъэгъуазэ Іэмалхэр егьэф]экІуэным, Май районым и щІып1э администрацэм дэлажьэ щІалэгъуалэ советымхэт ТиценкэАнастасиеутыкукърихьащмуниципальны щІылальэхэм я комиссэхэм я Іуэху убэыхукІзм зэрызиужыным, Къамлыкъуэ къуажэм и курыт школым и 9-нэ классым щеджэ Къанкъул Элинэ тетхыхьащ ебгъуанэ класс къэзыуххэм экзамен щаткіз гугъуехь эыіууэхэмрэ абыхэм я хэкІыпізхэмрэ, КъБР-м и Парламентым и ЩІалэгъуалэ палатэм хэт КІуээмыщ Алимрэ КъБР-м и къэрал, жылагъуэ Іэнатіз Іутхэм лэжьыгъэмкіз я инспектор нэхышхьэ Соблыр Теймуразра тъзыгъэр теухуат зи щхьэ хуэлэжьэжхэм ехьэліа зугурыІуэныгъэхэр хабээ и лъэныкъуэкіз зэрызэрагъэзахуз Ізмалхэм дыщІагъупхъэхэм.

зэгуры Іуэныгы эхэр хабээ и льэныкъуэкіэ зэры зэрагы эзахуэ Ізмалхэм дыщіагы упхьэхэм. Щалэгы жалым я лэжыыгы эхэм едэіуа нэужь, зэпеуэм текіуэныгы жылыхым ра абыхэм я щіэныгы элэжыс кіуэхэмрэ шірых ткылыхымра осаугы тахымра ираташ. Кырары Мурат кыз эхуэсахэм щехы уэхуым, кыз игы жылый эзрыкыру, жыр жылый жылый эзрыкыру, кыз эгы эгы жылый жылый эзрыкыру, кыз эгы эгы жылый жылый урагы эфізкіуэным зэрыкущізкыр. Абы кыз эгы эгы унафыщізжэр зыгы эхы жылый жылый урагы урагы унамыш жылый жылы

- Мы Іузхур фи япэ лъэбакъуэу аращи, политикэ хъуми гъащіэм нэгъуэщі и лъэныкъуэу щытми, иджыри ехъуліэныгъэшхузхэр къызэрыдэкіуэнур фи фіэщ фціы, зэрызывужьыным сыт щыгъуи иужь фит», - яжриїащ щіалэгтуалэм Къумал Заурбэч.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Къзбэрдей-Балъкъэрым мэлыжьыхым и 26-м Іуахущіапіз 78-м щатхащ Хэку зауэшууэм теухуа «Текіуэныгъэм и диктант» урысейпсо тхыдэ диктантыр. Ар теухуауэ щытащ Ленинград къалэр щхьэхуит къызэращіыжрэ илъэс 80 зэрырикъум, СССР-м и гъуналкъэхэм совет зауэліхэр зэрикіам, фронтым щыіа зэрикіам, фронтым щыіа тхакіуэхэм ящыщу зи юби-лейхэм, нэгъуэщіхэми. Іуэхур гъэм еханэу къызэрагъэпэщ.

ЖЭРДЭМЫР зейхэм я дэІэпыкъузгъущ Урысей тхыдэ зэгу-хьэныгъэр, Урысей дзэ-тхыдэ зэгухьэныгъэр, «Волонтёры По-беды» зэщ!эхъееныгъэр, министерствэхэмрэ ІуэхущІапІэ щхьэхуэхэмрэ, уней, къэрал,

«ТекІцэныгъэм и диктантым» зрагъзубгъу

жылагъуэ ІуэхущІапІэхэр. Хабээ хъуауэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІыхухэр дапщэим жыджэру хэтш дээм, хэкур фІыуэ лъагъуным, тхыдэм теухуа эзхыхьэхэм. Иджыри апхуэ-даш, Іуэхум хэташ «Урысей ээ къуэт» политикэ партым и депута-тхэмрэ республикэ унафэщі-туэмрэ хэмрэ.

Зауэл шІыхьым и къалэу къалъыта Налшык къалэр къап-щтэмэ, Бэрбэч Хь. и ціэр зезыхьэ КъБКъУ-м, Кіуэкіуэ Валерэ и ціэр зезыхьэ КъБКъАУ-м, Гъуаз-

джэхэмкІэ Кавказ Ищхъэрэ къэрал институтым, Урысей МВД-м Краснодар щІэныгъэм щыхагьахьуэу щиіз университетым и къудамэу Кавказ Ищхьэрэм щыізм, Мэлбахьуэ Тимборэ и ціэр зезыхьэ КъБР-м и Лъэпкъ къэрал библиотекэм, Налшык къалэм и гимназие №1, №1, №29-хэм, курыт еджапіэхэу №7, 9, 14, 25, 26, 33-хэм. Къинэмыщіауэ, «Текімэнца» щауэ, «Текlуэныгъэм и диктантыр» Европэм и бгы нэхъ лъагэ дыдэм - Іуащхьэмахуэ, - щат-

Къэралыр къапщтэмэ, «Те-кlуэныгъэм и диктантыр» lyэ-хущlапlэ мин 26-м щатхащ. Абы щыщу 200-р дуней псом и къз-рал 58-м къыщызэрагъэпэщащ. ІуэхущІапІэ 1 минрэ щитхум къызэрагъэпэщащ УФ-м Шынагъуэншагъэмкіэ министерэм, МЧС-м, Урысей гвардием,

Тхыдэ диктантыр зэvэ шатхаш кхъухьлъэтапіэхэм, мафіэгухэм гъущі гъуэгу вокзалхэм, заповедникхэм, музейхэм, космодромхэм. Гупыж зыщ дэтхэнэми

Іэмал иІащ Іуэхум хэтыну. КъищынэмыщІауэ, диктантыр зэпэ-ІэщІзу щатхащ диктантпобеды.

рф сайтым и «Тестхэр» Іыхьэм. Іуэхум теухуа пощт маркэхэр къыдагъэкlащ икІи ахэр япэу щагъэлъэгъуащ Москва Текіуэныгъэм и музейм. Диктантым теухуа пощт маркхэм іуэхум нэхъри зригъэубгъуну къалъытэр.

> БЖЬЫХЬЭЛІ Розэ. Сурэтхэр КЪАРЕЙ Элинэ трихаш

Мамырыгъэм и дамыгъэ

Адыгэ ныпым и махуэр мэлыжьыхьым и 25-м Къэбэрдей-Балъкъэрым щагъэлъэпlащ. Апхуэдэ зэхыхьэхэм ящыщ зыуэ щытащ КъБР-м Профсоюзхэм щэнхабээмкіэ я уардэунэм концерт щекіуэкіар.

ИУЖЬРЕЙ илъэсхэм махуэшхуэр жыджэру ягъэльапіэ хъуащ. Іуэхур нэхъыжьями даіыгъ. Лъэпкь зэкъуэтыныгъэм и дамы-гъз хъуа Адыгэ ныпым и тхыдэр жыжьэ къыщожьэ. Дунейпсо Адыгэ Хасэм и Гъэзэщіакіуэ комитетым мэлыжыхыым и 25-р Адыгэ ныпым и махуэу игъэуващ икІи 2010 гъэм щыщІэдзауэ

Пшыхьыр ягъэдэхащ республикэм и уэрэджыlакlуэ, къэфакlуэ

Пшыхыр ягъэдэхащ республикэм и уэрэджыlакlуэ, къэфакlуэ нэхыфlхэм. Лъэпкъ фащэ екlур зыщыгъ артистхэм махуэшхуэм зыдащlу утыкур ягъэбжыьфlащ.
Ліэщlыгъуэкlэрэ узэlэбэкlыжмэ, шапсыгъхэми, къэбэрдейхэми, абазэххэми, бжьэдыгъухэми, адрей ди лъэпкъэгъухэми нып диlэу щытащ. Адыгэхэр эзхуэс ин щыкlуэкlэ, зэуапіэм щыlухьэкlэ ар я Іэпэгъут. Бэракъым ціыхухэр ээкъуэтыныгъэм къыхуреджэ, хабээ, нэмыс яхэлъыным, нэхъыжьхэм - пщlэ, нэхыщlэхэм - гулъытэ яхуэщіыным хуеущий. Шылэ щэкlым къыхэщіыкlа адыгэ нып шхъуантіэр и теплъэмкіэ нэгъуэщі куэдым йофlэкl икlи ар мамырыгъэм и дамыгъэщ. Абы тет вагъуэ 12-р адыгэ лъэпкъхэм я бжыгъэщ, я щхьэхуитыныгъэм щlэбэну къызэрекlyэкlар абы тет шабзищ зэблэдзам къагъэльагъуэр. Адыгэ республи-

жылыр амы гет шаозищ ээлгэдэгин лаг вэлгад зуур. Адыгэ ныпым и махуэр Къэрэшей-Шэрджэс, Адыгэ республикээм, ди лъэпкъэгъухэр щыпсэу щыпіэ, къэрал зэмылізужынгъуэхэм щагъэлъапізу къокіуэкіыр.

ТЕКІУЖЬ Заретэ. *Сурэтыр* **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ*.

Мы махуэхэм

Мэлыжьыхьым и 28

- Лэжьыгъэр хъумэным и дунейпсо махуэщ ◆Къуэш зэрыщІа къалэхэм я
- дунейпсо махуэш
- «Дэ!эпыкъуэгъу псынщ!эм» и лэжьак!уэхэм я махуэщ **♦Химие шынагъуэншагъэм и**
- махуэщ ◆1874 гъэм къалъхуащ Хэку зауэшхуэм быни 9, зы нысэ, къуэрылъху-пхъурылъхуу 3 зы-гъэкІуа шапсыгъ анэ **Щхьэла**-
- хъуэ Чэбэхъан. ◆1902 гъэм къалъхуащ шэр джэс тхакіуэ **Дыщэкі** хьэмэд.

Дунейм и щытыкіэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, республикэм пшэр техьэ-текіыу щыщытынущ. Хуа-бэр махуэм градус 22 - 27-рэ, жэщым градус 16 щыхъунущ.

Мэлыжьыхьым и 29

- ♦ Къафэм и дунейпсо махуэш Химие Іэщэ къызэрагъэ-сэбэпам и зэранкІэ дунейм ехыжахэм я фэеплъ махуэщ Урысейм ягу къыщагъэкіыж
- МЧС-м и лэжьакІуэхэу зи къа-лэн зыгъэзащІэу хэкІуэдахэр 1942 гъэм Къардэн Къубатий Ленин орденыр етІуанэу къра-
- гъэм Шоджэнціыкіу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым щагъэуващ «Лалуцэ» япэ балетыр.

Дунейм и

«pogoda.yandex.ru» сайтым ээритымкіэ, республикэм уфауэ щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 24 - 27-рэ, жэ-

шым градус 15 шыхъунуш.

Мэлыжьыхьым и 30,

- ◆Урысейм и МафІэсгъэун-Іыфіхэм я махуэщ 1949 гъэм къалъхуащ билогие
- шІэныгъэхэмкІэ доктор ъБКъМУ-м профессор КъБР-м щІэныгъэхэмкІэ щІыхь
- зиіэ и лэжьакіуэ Дзу Руслан ◆1953 гъэм къалъхуащ филологие щіэныгъэхэмкіэ доктор, КъБКъУ-м и профессор профессор Щоджэнціыкіу Нинэ.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіз, республикэм уфа-уэ щыщытынущ. Хуабэр ма-хуэм градус 21 - 24-рэ, жэщым градус 15 щыхъунущ.

Накъыгъэм и 1, *бэрэжьей*

- •Гъатхэмрэ Лэжьыгъэмрэ я махуэшхуэш
- ◆1929 гъэм Джылахъстэнейм псыщІэгъэлъадэр щаутІып-
- ◆ 1941 гъэм Налшык сабий стадион къыщызэІуахащ.
- ◆ 1923 гъэм къалъхуащ къэрал лэжьакіуэу, КъБР-м Правите-льствэм и Унафэщіу 1969 1984 гъэхэм щыта **Къущх́ьэ КІыщы**-
- **къуэ**. **♦ 1934 гъэм** къалъхуащ КъБР-м щэнхабээмкіэ щіыхь зиіэ и лэ-жьакіуэ **Урыс Мухьэзир**. ◆1939 гъэм къалъхуащ хьэры-чэтыщіэ, техникэ щіэныгъэ-
- хэмкіэ доктор, Адыгэ Республикэм и Президенту щыта **Щэумэн Хьэзрэт**.
- ◆ 1942 гъэм къалъхуащ КъБР-м щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакlуэ **Къалэ Владимир**.

◆ 1943 гъэм къалъхуащ къэрал къулыкъущІэ, политик, жыла-гъуэ лэжьакІуэ **Нэхущ Заурбий**. ◆ 1955 гъэм къалъхуащ къэбэр-дей тхакіуэ Емкъуж Мухьэмэд.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, республикэм уфа-уэ щыщытынущ. Хуабэр ма-хуэм градус 16 - 19, жэщым градуси 10 щыхъунущ.

Накъыгъэм и 2.

- ◆1920 гъэм Къэбэрдей-Балъ-къэрым япэ щэбэт щІыхьэху щекІуэкІащ.
- ◆ 1934 гъэм Налшык Пионерхэм я унэ къыщызэІуахащ.
- 1922 гъэм къалъхуащ фи-лологие щізныгъэхэмкіэ док-тор, КъБР-м щізныгъэхэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ **Урыс** Хьэталий. ◆ 1930 гъэм къалъхуащ «Ленин
- гъуэгу» (иджы «Адыгэ пса-лъэ») газетым и редактор нэхъыщхьэу щыта **Тіажь** Пётр. ◆ 1941 гъэм къалъхуащ къэрал
- къулыкъущ Ізу, УФ-м и Къззыбж палатэм и япэ унафэщ Іу щыта, упафэщІу щыта, экономикэ щІэныгъэхэмкІэ доктор, профессор, **Къэрмо-къуз Хьэчим**.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, республикэм уфауэ щыщытынущ. Хуабэр ма-хуэм градус 13 - 18, жэщым градус 12 щыхъунущ.

ЩХЬЭЩЭМЫЩІ Изэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Бжьэм ууей-сысей яІэкъым, зэдолажьэри зэдошхэж.

Зи псалъэм Іулыдж иІэ

икіи щытынущ къэралпсо зыужьыныгъэм и джэлэсу, абы и Іэнатіэ нэхъыщхьэу, сыту жыпіэмэ, щіэныгъз куумрэ ціыху зэчиймрэщ дэт шІэныгъэ хэнэ къэралри лъэщ зыщТыр ГъашІзм мыхьэнэшхуэ зиlэ а ІэнатІэм зиужьыныр, дауи, елъытащ абы пэрыт Іэщіагъэліхэм ябгъэдэлъ зэфіэкіхэм, яхэлъ жыджэрагъымрэ я къалэнхэмкіэ зыха щіэ жэуаплыныгъэмрэ. Зи гугъу тщіы а хьэлхэм я нэхъыфіхэмкіэ Тхьэр зыхуэупса щіэныгъэлі куэд исщ ди щіыналъэм, зыі эрагъэхьэ ехъу-ліэныгъэхэр хэкум и зыужьы-ныгъэмрэ абы и зыузэщіыныгъэмрэ нэсу хуагъэлажьэу.

АПХУЭДЭЩ ди тхыгъэр зытеухуа адыгэ еджагъэшхуэр - КъБР-м щІэныгъэхэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ, биологие щІэныгъэхэмкІэ доктор, КъБКъУ-м къыщызэрагъэпэ-ща япэ щІэныгъэ-егъэджэныгъэ-производствэ ІэнатІэм. Беньтьэ щіыпіэхэм я экологиемкіз щізныгъэ-къзхутактуэ лабораторэм, университетым биологиемрэ экологиемкіз, щіыуэпсыр къэгъэсэбэпынымщыуэлсыр көз вэсэээлыным-кіэ и кафедрэм я унафэщі, про-фессор ціэрыіуэ Дзу Руслан Исмэхьил и кьуэр. Щіэныгъэлі щыпкъэм и ныбжыыр мэлы-жьыхьым и 30-м илъэс 75-рэ ирокъу. Лъэпкъ щіэныгъэм и зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэ ин хуэзыщіа, абы и къэкічэнум по хьэлэлкіэ хуэлажьэ іэщіа-гьэлі пажэхэм, ціэрыіуэхэм хуэфащэ дыдэу хальытэ Дзу Руслан. ўуслан. ЗэрыжаІэщи,

цыхум зэрыжагэщи, цтыхум гъа-щ1эм щызы1эригъэхьэ ехъу-л1эныгъэхэм я нэхъыбап1эм къежьап1э хуэхъур ар щалъхуа унагъуэращ. Дзэлыкъуэ щ1ынахыхьэ Сэрмакъ адыгэ льэм хыхьэ сэрмакъ адыгэ къуажэшхуэм пціз зиізу дэса-хэм ящыщщ Дзухэ Исмэхьилрэ Хьэнифэтрэ. Абыхэм я уна-гъуэшхуэм (зашыпкъуиплірэ зэкъуэшитірэ хъурт зэрыбызэкъуэшитІрэ хъурт зэрыбыныр) я сабий пажэт Руслан ціэ дахэр зыфіаща щіалэ ціыкіур. Хэку зауэшхуэм иужь ита лъэ-хъэнэ хьэлъэм и сабиигъуэр жиубыдами, ар къэхъурт къз-зыухъуреихъ дунейр фізхъз-лэмэту, набдзэгубдзаплъзу, жану. Куэдым зэрьтщізщи, щыпэлъхур адэ-анэм дапщэщи я тегьэщіапізщ, я дэіэлыкъузгъу нэхъыщхьэщ, я дзыхьрэ я щхьэрэ зрахьэліэщ, иужь къи-увэ анэкъилъхухэм щапхъэрэ гъуэгугъэлъагъуэрэ яхуэхъущ. Апхуэдэт Дзухэ я унагъуэри.

Русланщ зэщхьэгъусэхэм япэ Іэпыдзлъэпыдзу, унагъуэ Іуэху-хэмкіи нэхъыщіэхэр піынымкіи сэбэп хъууэ къакъуэтар. А къалэнхэм псом хуэмыдэжу мыхьэнэшхуэ яlэ хъуат, быным я адэр дунейм ехыжа нэужь. Сабийхэм яхуэщІапхъэ псори и закъуэу зи пщэм къыдэхуа анэм закъуэу зи пщэм къыдэхуа анэм Русланщ щіэгъэкъуэныфіу иlар. И бын пажэр и дэ!эпы-къуэгъуу, Хьэнифэт хулъэк!ащ сабий нэхъыщ!эхэри лъэ быдэк!а игъэувын, я гур яф!э-мык!уэдрэ гъащ!эм и !эф!ыр зыхащ!эу къигъэтэджыты. Жырэм дэт культи.

зыхащізу къигъэтэджын. Жылэм дэт курыт школыр 1967 гъэм ехъулізныгъэкіз къззыуха Руслан щізныгъэ лъагэм хуэпабгъэрт. А гуращэр и гъуазэу, Руслан щізтысхащ КъБКъУ-м и химие-биологие къудамэм. Студент илъэсхэри абы ирихъэкіащ јузуугър абы ирихьэкіащ іуэхугъуз зэмылізужьыгъуз куэдкіз гъэн-щіауэ. Еджэным къыщыдэхуз зэманыр хухихырт къэхутэны-гъэхэр егъэкlуэкlыным, дэзы-хьэха зоологие унэтlыныгъэм и хвэха зоологого унаттвыны вэм и щэхухэм нэхъ куууэ щыгъуазэ зыхуэщіыным. Щіэныгъэ нэ-хъыщхьэ зэрызригъэгъуэтам щыхьэт техъуэ и дипломыр Дзум къыіэрыхьэжащ 1972

ЗэфІэкІышхуэ Зэфіэкіышхуэ къызыкъуэ-кіыну зыкъэзыгъэлъэгъуа ізщіагъэлі ныбжьыщіэр еджапіэ нэхъыщхьэм къагъэнащ, иубла и къэхутэныгъэхэм адэкіи прагъэщэну, щіэныгъэ куум хашэну. Куэд дэмыкіыу Руслан твэшэну, щэны вэ куум хашэ-ну. Куэд дэмыкіыу Руслан ягъэуващ университетым щіэ-рыщізу къыщыззіуахыжа ме-дико-биологие лабораторэм и унафэщіу. РАН-м Къэкіыгъэ-хэмрэ псэущхъэхэмрэ я эколо-гиемкіз и институтым, КъБР-м Щіыуэпс хъугъуэфіыгъ-уахэмрэ лыкъзэзьмуътуриему. дыкъэзыухъуреихь лунейр хъумэнымкІэ и министерствэм, Къэбэрдей-Балъкъэр мэзкъуэ-

«Іуащхьэмахуэ лъапэ» дым, «Іуащхьэмаху» льыно-Льэнкь паркым я нэіэм щіэт а іэнатіэм лэжьыгьэ купщіафіэ куэд щызэфіххащ Дзум, про-фессор ціэрыіуэхэр и чэнфессор ціэрыіуэхэр и чэн-джэщэгъуу, студент щіалэгъуа-лэри къэхутэныгъэхэм иришалізу. Еджапіз нэхъыщхьэм и ізщіа-

гъэліхэм я чэнджэщым тету, Дзу Руслан щіэтіысхьащ КъБКъУ-м и аспирантурэм икіи 1982 гъэм ирихьэлІзу хьэзыр ищІащ ипэ илъэсхэм иригъэкlyэкlа къэхутэныгъэ хьэлэмэт-хэр лъабжьэ зыхуищlа и дисхэр льаожьэ эьхуища и дис-сертацэ лэжьыг-ыр. Ар Дзум ехьуліэныг-ыяіэ щыпхиг-ы-кіащ РАН-м и къудамэу Сверд-ловск къалэм (иджы Екате-ринбург) къалэм щыіэм икіи биологие щіэныг-ыхэмкіэ кан-

идат хъуащ. КъыкІэлъыкІуэ илъэсхэри лэжьыгъэ купщафіэ зэмы-ліэужьыгъуэхэмкіэ гъэнщіауэ щіэныгъэліым. ирихьэкІаш Университетым студентхэр зэрыщригъаджэм къыдэкlуэу, абы иригъэкІуэкІырт щІэныгъэ-къэхутэныгъэ хьэлэмэтхэри. ЛІэщІыгъуэ блэкІам и 90 гъэхэм и кум Дзу Руслан утыку ири-хьащ иджыри къэс зэфlиха къэхутэныгъэхэр къыщызэщlикъуэжа лэжьыгъэшхуэ. ЩІэныгъэ дунейм пщІэшхуэ щызиІа а лэжьыгъэри адыгэ щІэны-гъэлым щытхъу пылъу щыпхи-гъэкlащ РАН-м Къэкlыгъэхэмрэ псэущхьэхэмрэ я экологиемкіэ и институт ціэрыіуэм. «Биологие щіэныгъэхэмкіэ доктор» ціэ лъагэр хуэфащэ дыдэу зыфіаньы эр хуэфиан рыдуу эвириа-ща Дзум куэд дэмыкlыу къы-хуагъэфэшаш кафедрэм и профессор Къулыккъри, зы илъэс нэхъ дэмыкlыуи хахащ КъБКъУ-м биологиемрэ гистологиемкІэ и кафедрэм логиемкіэ и кафедрэм и унафэщіу. А къулыкъум пэрыту Руслан хэпщіыкіыу иригъэфіэДифІ догъэлъапІэ

кіуащ кафедрэм щызэфіах лэжьыгъэхэр. Абы и жэрдэмкіэ кафедрэм и Іэщіагъэліхэр зэлэжь унэтіыныгъэхэм къахэхъуащ щіыуэпсыр хъумэнымрэ абы и хъугъуэфіыгъуэхэр къэ-гъэсэбэпынымрэ ехьэліахэр.

Дзу Руслан Исмэхыли къуэр зи зэфіэкірэ щіэныгъэкіэ зи ціэр жыжьэ іуа іэщіагъэліщ. Зэхэщіыкі куу зиіэ щіэныгъэ-лым и гупсысэхэри Іуэху еплъыкіэхэри къызэрымыкіуэу хьэлэмэтщ. Зыпэрыт Іэнатіэм-кіэ жэуаплыныгъэ лъагэ зыхищізу, Дзум къызэрегъэпэщ икіи ехъуліэныгъэфіхэр зыіэритьэхьэу зэфlех биологие, эко-логие щіэныгьэ унэтіыныгьэ-хэм ятещіыхьа къэхутэныгьэ инхэр. Абыхэм ятеухуа лэжьы-гъэхэр и куэдщ еджагъэшхуэм. Псори зэхэту къапщтэмэ, Дзу Руслан и къалэмыпэм къыпы-кlащ лэжьыгъэ 300-м щlигъу. Абыхэм яхэтщ щІэныгъэ тхыгъэ хьэлэмэтхэри, монографие студентхэмрэ къагъэсэбэкупщІафІэхэри. аспирантхэмрэ пыпхъэ методикэхэри, программэ зэмыліэужьыгъуэхэри. Щіэныгъэліым гулъытэшхуэ

хуещі зи ізщіагьэмкіз зэфіэкі лъагэхэр зыбгьэдэль ізщіа-гьэліхэр гьэхьэзырыным. Дзур пщіэ хуащіу хагъэхьащ диссертацэ советхэм икіи абы и нэіэм щІэту, езыр я щІэныгъэ уна-фэщІу ягъэхьэзыращ кандифэщіу, езвір н щізпві вз уна-фэщіу ягъэхьэзыращ канди-дат, доктор лэжьыгъзу пщіы бжыгъэхэр икіи ехъулізны-гъэкіз пхагъэкіащ. Ар апхуэдэу хэтш РАН-м Териологиемкіз шэ ефэ псэущхьэхэм) и зэ-ухьэныгъэм, ЩІэныгъэхэмкІэ Дунейпсо Адыгэ Академием и академикщ, КъБР-м и Парламентым шІыуэпсыр хъумэнымкІэ и эксперт гупым хэтщ. Дзу Руслан и цІэр ихуащ «ЩІэныгъэлі ціэрыіуэхэр» щіэнгъуа-

Зи псалъэм Іулыдж иІэ еджагъэшхуэр щІэх-щІэхыурэ ира-гъэблагъэ щІыналъэпсо, къэралпсо, дунейпсо щізныгьз зэхуэс зэмылізужьыг-туэхэм. Абыхэм я утыкушхуэхэм Дзум щејуатэ щізныг-ъэліхэр зыг-ъэ-піейтей іуэхуг-туэ зэмылізужьыгъуэхэм зэреплъыр, доклад купщІафІэхэр щещІ. КъБР-м и Правительствэм и унафэм тету, Дзу Руслан ди щІыналъэм и щІыуэпсым и зэхэлъыкІэм тешІыхьа къэпшытэныгъэ зэмылІзужьыгъузхэр щригъэкІуэкІащ.

ЩІэныгъэм и щыгум нэса еджагъэшхуэм, адыгэлі нэсым и дуней тетыкІэ екІум, Іуэху-щІафэ дахэхэм, бгъэдэлъ щІэныгъэмрэ Іэзагъымрэ яте-

щІыхьа псалъэ куэд щызэхыбох щІэныгъэ дунейм. «Дзу Руслан Къэбэрдей-Балъкъэрым, Кав-каз Ищхъэрэ щІыналъэм къищынэмыщlауэ, ди къэралы-шхуэм и щlыпlэ куэдым щыцІэрыІуэ щІэныгъэлІ щыпкъэщ, къэхутакІуэ къызэрымыкІуэщ. ІэнатІэм зэрыпэрыт илъэс 50-м щійгъум къриубыдзу, лъэпкъщізныгъэм и зыужьыныгъэм-кіз мыхьэнэшхуэ зиіз лэжьыгъэ кіз мыхванашуз зікіз ізжыві віз куад зафійхащі. Къвізэгьэпэ-щакіуз ахъвірзэманыр, Ізкіуз-льакіуэр щізныгтьэлі ныб-жьвіщізхау зы щізбляхьым гъузгугъэльагъуз зыхузхъуар. Уэ епхьэжьа къэхутэныгъэхэр адэкіэ зыгъэкіуэтэн, абыхэм аезыгъэукъуздиин, зезыгъэшэ-щІын щІэблэ уи ужь къиувэныр дэтхэнэ щІэныгъэлІым и дежкІи насыпышхуэщ. Апхуэдэ фІыгъуэхэр зи куэдхэм халъытэ лъэпкъ еджагъэшхуэр, - жеlэ УФ-м и еджапlэ нэхъыщхьэм, КъБР-м щlэныгъэхэмкlэ щlыхь зиіэ я лэжьакіуэ, химие щіэны-гъэхэмкіэ доктор, профессор Къущхьэ Хьэсбий. - Щіэныгъэлым и зэфіэкі лъагэхэм пэкіуащ абы къыфіаща щіыпакуащ абы кыбраща шы-кышіл льапіяхар, дамыгъахар, щытхъу, фіьщіл тхылъ бжы-гъяншэхар. Куадра узыншау иджыри лэжьяну, псауну ди гуалащ псори дызарыгушхуа

щіэныгъэлі ціэрыіуэр». Апхуэдэ гъащіэ купщіафіэ зи щыбагъ къыдэлъ Дзу Руслан ящыщщ унагъуэ дахэкІи Тхьэр зыхуэпсахэм. КъызыхэкІа унагъуэм ис псоми щапхъэрэ гъуазэрэ яхуэхъуа анэкъилъху гвуазэрэ нхуэхьуа анэкыльху нахыжыхыфіыр унагъуэ зэрыхъурэ илъэс 50-м щіигъуащ. Русланра и щхьэгъусэ Хьэлимэтрэ къащізува къуищыр льэлкъ хабээм тету ягъэсащ, щіэныгъэрэ ізщіагъэрэ иращізныгъэрэ ізщіагъэрэ ира-гьэгьуэташ, унагъуэ хъужа-хэщ. Нэ фіыгъуэ зытрамы-гьаплъэм хуэрыпъху ціыкіухэр. Абыхэм зыіэрагьэхьэ ехъуліэ-ныгъэхэм щогуфіыкі нэ-хъыжьхэр, я льэр нэхъри жан

хърия жан хъруг жан хъруг жан хъруг, гъащјам и Ізфівр иджыри зыхрагъащізу. Дзу Руслан Исмэхьил и кърям и Іыхълыхэм, благъэмрэ ныбжылыхэмрэ нобэ хуагъэш хърузхър псалъэ гуалэхэм дэри хъуэхъу псалъэ гуалэхэм дэри дахоувэ зымащіэкіэ. Узынша-гъэ быдэ иіэу, зылэрыт ізнатіэм ехъуліэныгъэщіэхэр щызыіэри-гъэхьэу, и щіэблэм, и гъэсэн-хэм я текіуэныгъэхэм щыгу-фіыкіыу, унагъуэ насыпрэ гупсэхугъуэрэ щымыщіэру тупсэхуг ьуэрэ щымыщгэу иджыри куэдрэ псэуну, лэжьэну дохъуэхъу дызэрыгушхуэльэпкъ еджагъэшхуэм. Гъунэ лызыкы еджагызылуым. гырыкы айыныгы льагым и щы-гум тетщи, ди гуапэщ абы иджыри зэфіэкі куэд къыщи-гъэлъэгъуэну.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Нэхъапэщ ІэнатІэ Іутхэм я шынагъуэншагъэр

мэлымыяльным и 20-р лэмвы, вор льу мэным и махуэщ. Дызэрыт илъэсым ар трагъэпсыхьащ «Лэжьыгъэм и ухуэкlэр ціыхум и узыншагъэм, и зэфіэкіым зэран хуэмыхъуу къызэгъэпэщын унэтІыныгъэм.

ЦІЫХУМ и гъащіэм щыщ зэман нэхъыбэ дыдэ щигъакіуэм хабжэ іуэхущіапізу зыіутыр. Аращи, мыхьэнэ ин дыдэ зиіэщ абы и лэжьыгъэр шынагъуэншэу къызэ-рыщызэгъэпэщам, и ізнатіэм зэрыщы-тыншым, зыхуей зэрьщыхуэзэм. А псом къахэк іыуи гурыіуэгъуэщ зи гугъу тщіы Іуэхум ехьэліа махуэ къыщіэунэхуар. Іэнатіэ Іутхэм я узыншагъэм, уеблэмэ я

гъащіэм дежкіэ шынагъуэ нэхъ къэзышэ гъащ]эм дежкіз шынагъуз няхъ къззышз јузхущіапізхэм ящышу ди нобэми къо-гъузгурыкіуз промышленностымрз ухуэныгъэмрэ пыщіахэр. Абыхэм къа-кізлъокіуз транспортым, мэкъумэшым, щіым щіэлъ хъугъуэфіыгъуэхэр къы-щізхыным телажьэ ізнатізхэр. 1989 гъэм мыбы хуздэ іузхугъуз япз дыдэу щекіуэкіар США-мрэ Канадэмрэщ.

А къэралитным шыгэ профсоюзхэм хэтхэм Акъралитым щы профсоюзхом жэтхэм апхуэдэ шыкнэкіэ ягу къагъэкыжат зи Ізнатіэ пэрыту фэбжь зыгъуэтахэмрэ хэкіуэдахэмрэ. Илъэсипщі нэхъ дэмыкіыу, а жэрдэмыр ди планетэм тет адрей къэралхэми къыщызэдащтэу щіадзат.

къэралхэми къыщызэдащтэу щіадзат. «Лэжьыгъэм и дунейпсо къызэгьэпэщыкіэ» (МОТ) зи фіэщыгъэ зэгухьэныгъэм зи гугъу тщіы махуэм и егъэкіуэкіыкіэ хъунум 2003 гъэм нэхъ убтьуауэ щыгепсэлъыхьат. Иужьрей зэманым ар, Урысей Федерацэри хэту, ягъэлъапіэ Щіы Хъурейм тет къэралхэм

я ээльянгэ дня хвурени тег квэралхэм ящыщу 175-м. Мы махуэр хуэгъэзащ къэрал унафэщіхэмрэ жылагъуэмрэ ціыхухэм я узыншагъэм, я гъащэм дежкіэ шынагъуэ къэзышэ Іэнатіэхэм Іуэху зехьэкіэу щыщыіэхэр зэрыщызэкіэлъыгъэкіуа щіыкізм гульытэ щхьэхуэ хуегьэщіыным, лэжьыгьэм зи ээран екіахэм, фэбжь хэзы-хахэм ядэізпыкьунымрэ я унагьуэхэм зыщіаг-экъуэнымрэ къыхуеджэным, нэгъуэшІхэми.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

• Ди псэлъэгъухэр

ЗэчиифІэм и щапхъэ

Щыіэщ ціыху, сыт хуэдэ іуэхугъуэкіи уепсэлъэфу, сытри екіуу къехъулізу, и щізныгъэмрэ зэчиймрэ гъунэ имыізу къыпщыхъуу. Апхуэдэхэм ящыщщ Дудар Зарэ. Абы мы гъэм къыдигъэкіа «Волшебство массажа» тхылъым теухуауэ къзгъэпсэлъэну арат сыщіыхуэзар. Ауэ а бзылъхугъэм апхуэдизым хищіыкіыу, іэщіагъэрэ щіэныгъэкіз уехъуэпсэну зэрыщытыр къыщызгурыіуэм, ди уэршэрыр кlыхь хъуащ, пэжыр жысіэнщи, гупсэхугъуэ хэслъагъуэу гъэщіэгъуэну екіуэкіащ.

Зарэ, биологиещ узыхуе-джар. Ауэ къэфакіуэ, дижыпіэми, гъудануэ, ди-жыпіэми, гъудазджэм и лізужьыгъуз куздым уи ціз щыбгъзіуащ. Иужьым хьз-рычэтыщіз ухъужащ СПАсалон, «НасыпыфІэ ныбжь 40+» зэгухьэныгъэ, массажым и школ, нэгъуэщІхэри къызэІупхри. А псори къызыхэкІыр сыт?

- Дахагъэм! Сызэрыц ык Іурэ дахэр си нэми си псэми фІэфІу сыкъэхъуащ. Арагъэнт щхьэцщіэщэ сыхъуну сыщіэхъуапсэр. Нобэр къыздэсым си нэгу щІэтщ зы теплъэгъуэ... синату щатщ зы гептьы буз... Илъэси 4 сыхъуми арат абы щыгъуэ. «Кабардинка» ан-самблым и къэфакlуэ гъуз-зэджэ Шэру Соня пыlэ гъзщІэгъуэнхэр щхьэрыгъыу, бостей екіухэр щыгъыу, Іэпщэхъу, тхьэгъу, Іэлъын телъыьэгьу, ю. Іэрылъу, пащтыль гоопоу щіыкіафізу, джэхэр гуащэм хуэдэу щіыкіафізу, щабэу, хуэму зигъазэу, и щхьэцыр дахащэу и дамэм телъу таксим ису пщэдджыжь слъагъурт. Сэ ар зыкІэ дахэти, ситхьэкъуауэ, сфіэдахэти. жьы схуримыкъуу сыкlэлъы-плъырт. Балигъ сыхъуа нэужьи аращ дахагъэм и пща-

Сызэрыщыгъуазэмкіэ, лъзу сиlар. Соня и щхьэцым , биологиещ узыхуе- тхъун щыщіидзам абы и р. Ауэ къэфакіуэ, диныбжым сынэсу сысейми ер, продюсер, тхакіуэ тхъун щыщіидзэнур къысхузыми, гъуазджэм и гъэсыртэкъым. Гъуазджэм, дахагъэм, щІэщыгъуэм си гур хузэlухауэ сыкъэтэджащ. - Арами, биологие къуда-

мэрщ узыщіэтіысхьар...

- ЩІэныгъэм пщІэ щыхуащІ унагъуэт сыщалъхуари, а сэ сыкъезыхуэкІ дахагъэм зыри хуаІуэхутэкъым, ипэжыпІэкІэ. Ціэрэ щхьэрэ уиіэн папціэ щіэныгъэрылажьэу ущытын хуейт а зэманми, нэхъ сызыхэзагъэр биологиети, абы сыщІэтІысхьащ. Ари пщыхьэ-щхьэкІэ сыкІуэу арат, махуэкІэ сылажьэрт, сыкъафэрт, гастролхэм сыкІуэрт. Сыхуэмейуэ, залымыгъэкІэ къэзухауэ схужыІэнукъым, сфІэгъэщІэгъуэнт, седжэфырти седжащ, ауэ а ІэщІагъэм сыкъытеувыІэну зэи сыхуеякъым.
- Сытыт-тіэ, псом нэхърэ

нэхъ пфіэфіыр?

- Сэ зы Іуэхум теубыдауэ куэдрэ сылэжьэфыркъым. сызэрыныбжыыщІэрэ цым срилэжьэну, пыІэ, пщэдэлъ. фэилъхьэгъуэ зэхуэмыдэхэр сщіыну сфіэфіт... Щіэх дыдэ къызгурыlуаш дизайным сызэрыхэзэгъэнур.

гъащІэ псор абы еспхыну схужыІэнукъым. сыхуеяуи Театрхэм, гимнастхэм, къэфакіуэхэм щхьэкіэ щыгъын фактуэлын дырынын къэзгупсысу сылэжьащ. Къэфактуэлын сахэтти, хамэ къэралхэм дашэурэ зыкъыщыдгъэлжыэрт, ди нэгу зедгъэужыэрт. Ари си псэм щыщт. 2012 гъэ лъандэрэ массажым сыдихьэхати, гу-къыдэжышхуэ пымылъу сы-зыхуеджа биологиер къы-щысхуэсэбэпащ мыбдеж. «Волшебство массажа» тхы-лъымкІэ цІыхухэм садогуашэ Іэпкълъэпкъыр пшытізурэ узыфэ зэхуэмыдэхэр зэры-пхуэгъэхъуж ІэмалхэмкІэ. Ар дэтхэнэ зыми къызэрыгу-рыlуэн бзэ тыншкlэ тхащ, алъандэрэ кlэлъыплъыныгъзу езгъэкіуэкіар щызэхуэсхьэсащ. Псалъэм папщіэ, ціыхур махуэ псом щысу мэлажьэ. Гу лъимытэу и Іэ-фракіэр зэпымычу дзакіэм щехъуэ компьютеркіэ щылажьэм деж е зигъазэурэ тхылъымпІэ къылегъэк ЦІыхур къыхуигъэщІакъым апхуэдэ лэжьэкіэми, и тхыціэм екіуаліэ лыпціэхэр зэщіонэ, мэбэг, узын щіадзэ, ціыхур іушэ мэхъу, къеузри ар къызыхэкіари къыгурымыкъызыхэкІари къыгурымы-Іуэу. ЛыпцІэ зэщІэнам къепха Ізлухор е Іэр зэрыщыту ундэ-рабжьзу, пыдиикіыу щіедзэ. Ціыхум и лажьэр къыгу-рымыіузу дохутырым деж хущхъуэ зэхуэмакІуэри, мыдэхэр дызытепсэлъыхь щытыкіэхэр хуэгъэкІуэдыркъым. Мис ап-хуэдэхэращ массаж хуэны-Узыр къызыхэкlар эмэ, тынш дыдэу къуэр. къэпхутэмэ, пхуогъэхъуж

- Зарэ, пхужыіэну а Іэ-щіагьэм укъытеувыіэну хьэмэрэ иджыри уи гур ныкъуакъуэрэ? Зыгуэр къэплъыхъуэрэ?

- Схужыlэнукъым. Сэ хуитыныгъэр сфlэфіщ. Си гур утыпщауэ сопсэу. Нэгъуэщі зыгуэрым сыдимыхьэхыну, си ІэщІагъэри сымыхъуэжыну схужыІэнукъым. Ауэ сызыпэрыувар псом нэхърэ нэхъыфју сщјэуэ, си къарур зэрыщыту абы тезухуэу сесащ.
- Уи Іэщіагъэр къыпіэщізу-

- ли ізщіагьэр кыпізщізу-жагьузу, зыри ухуэмеижу утыку укъимынэн папщіз, илъэсипщі къэс пхъуэжын хуейуэ жаіэ психологхэм...

Пэжщ ар. Уи лэжьыгъэр къыпіэщізужэгъуэн щыщіи-дзам деж, іэщіыб пщіырэ нэгъуэщі зыгуэрым упэрыу-вэмэ нэхъыфіщ. Узэныкъуэ-къужу пфіэмыфі лэжьапіэм укІуэн нэхъ жагъуэ щыІэкъым. Апхуэдэ гукъеуэ уи гум имылъу, хуиту убауэу упсэумэ, гъащІэр сыт хуэдэу ІэфІу къыпщыхъурэ!

- УзыхущІегъуэжыр сыт, Зарэ?

Сыхуейт нэгъуэщІ зэманым сыхалъхуэну. Ныбжь дахэм ситу иджырей зэманым сыхэпсэукІыну. Хуиту къэралщІыб сыкІуэу, сызыхуейм сыхуеджэу, хамэ къэралыбзэхэр зэзгъащізу, ізмалыщізхэр къззгъэсэбэпурэ си Іуэхур згъэкІуатэу сыпсэуарэт жыс-Ізу сохъуапсэ. Ди нобэрей щІалэгъуалэм къагурыІуэркъым къызыхэкlар. Куэдым я гъащіэр ягъакіуэ, Іэмал гъащіэр ягъакіуэ, іэмал хъушэхэр благъэкіыу. Пэжщ, ціыху псори зэхуэдэкъым, зыщіэхъуэпсри зытехуэркъым, ауэ сэ быдэу си фІэщ мэхъу ціыхур щхьэхуиту къигъэщіауэ, и гур утіыпщарэ и бгъэм щызу бауэу псэун хуейуэ.

Епсэлъар ФЫРЭ Анфисэщ.

ХьэщІагъэр щытепщэ щІыналъэ

Туристхэм Іуэхутхьэбзэ яхуэщіэнымкіэ къэралым и Іуэхущіа пуристхэм гуэхүтхьэоээ яхуэщгэнымкіэ къэралым и гуэхүщга-пів нэхэ ми дыдэхэм ящыщу «Пегас туристик», «Невские Се-зоны», «ТТ-тревел», «Магазин путешествий», «Транссервис», «Центр Туризма и Отдыха», «Слетать ру», «Алеан», «Анекс Ту-ризм» жыхуиізхэм я ліыкіуэхэр иджыблагьэ ди республикэм щыгащ. Ахэр ди щіынальэм щыхьэщіащ «Кавказ Gran Turismo» дунейпсо турист пэхуэщізм зегьзужьыным ипкъ иткіэ. Ар 2022 гъэм къыхалъхьауэ щытащ икіи УФ-м и Къэрал Думэм Туризмэмрэ турист инфраструктурэм зегъзужьынымрэ и комитетым, Ростуризмэм, Урысей географие зэгухьэныгъэм ар

KABKA3 Gran Turismo» дамыгъэм щІэту Кавказ Ищхъэрэм и «КАВКАЗ Gran Iurismo» дамыгьзм щізту кавказ иіцкьэрэм и щіынальзжмі ізнатізм зыщегьзужьыным екьэліа зэгурыіўзны-гьэм із щіадзауэ щытащ. Икіи, ипэіукіз яубзыхуауэ щыта турист льагьуэхэм тету, хьэщізхэм зрагьэльэгьуащ КИФЩІ-м и туризм Ізнатізр нобэ зыхуэдэр. Абыхэм махуиблкіз щіынальз псори къызахакіухьащ, щіыуэпсым и фэеплъу 100-м щіигьум, льэпкь щэнхабэз мыхьэнэ зиіз ухуэныгьэхэм, турист льагьуэхэм щыіащ, хьэщіэщхэм, шхапізхэм, санаторэ-курорт комплексхэм я лэжьэкізхэр зрагьэльэгьуащ.

лэжьэкlэхэр зрагъэльэгъуащ, «Кавказ Gran Turismo»-р нобэ Кавказ Ищхъэрэм и щІыналъэхэм я турист гъуэгугъэльагъуэщ. Абы хьэщ!эхэр щыгъуазэ ещ! мыбы щыпсэу лъэпкъхэм я тхыдэм, лъэпкъ щ!эиным, яхутопсэльыхь ц!ыхухэм къадэгъуэгурык!уэ хабээм, лъэпкъ ерыскъым, тхыдэ мыхьэнэ зи!э фэеплъхэм, щ!ып!э дахэхэм. Турист гъуэгугъэльагъум хохьэ Адыгейр, Стаерополыр, Шэшэнымрэ Ингушымрэ, Осетие Ишхъэрэ - Аланиер, Къэрэшей-Шэрджэсыр, Къэбэрдей-Балъкъэрыр, Дагъыстэныр. Къэралым и туроператорхэм рес-публикэм щыдэлажьэр КъБР-м Курортхэмрэ Туризмэмк!э и ми-нистерстворш. нистерствэрщ.

нистерствэрщ. «Мыпхуэдэ зэпыщіэныгъэхэм, щіыналъэхэм я мызакъуэу, КИФЩі псом и сэбэп куэд хэльщ. Абы и фіыгъэкіэ Кавказым и зэфіэкіым ціыхухэр щыгъуазэ мэхъу. Дэркіэ, псом япэу, нэхъышхьзу Іуэхугъуиті мыбы хэтщ: ди жэрдэмым къыпэджэжынур зыхуэдэнумрэ адэкіэ дызэрызэдэлэжьэнумрэ», - жиіащ КъБР-м курортхэмрэ туризмэмкіэ и министр Щоджэнціыкіу Мурат. Къэпщытакіуэхэм я къалэн нэхъышхьэр турист лъагъуэхэр къанэ щымыіэу щіапщытыкіынырщ, «Кавказ Gran Turismo» дамыгъэм щіэту ди республикэм и турист лъагъуэхэм хуэфащэ увыпіз Кавказ Ищхъэрэ псом щаубыдынырш. Иджыблагъэ ди щіыналъэм щыхьэщіахэр Іуащхьэмахуэ лъапэм щыіащ. Налшык къалэм и уэрамхэм къыщакіухьащ, Балъкъэр

иджыйна вэди щыналгым щыкьыщахыульаш, Балъкъэр Ипщэ къуажэр зрагъэлъэгъуащ, лъэпкъ шхыныгъуэхэр зы- уагъэхуащ, турист инфраструктурэр зрагъэцыхуащ. Абыхэм нэсу къалъытащ ди экскурсоводхэмрэ тэрмэшхэмрэ я лэжыгъэм фы дыдэу зэрыхуэ эрыхуэхэр, хьэщ агъэ зехьэным Налшык къалэм

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Тхылъ еджэным хуаущий

Налшык и Къэрал концерт гъэлъэгъуапіэм щагъэлъэпіаш «Ткыльыр фіыуэ зыльагъухэм я зэгухьэныгъэр» мы гъэм илъэс 50 зэрырикъур.

- Ди зэгухьэныгъэр къызэрыунэхурэ зы махуи зэпыуакъым и лэжьыгъэр. Сыт хуэдэ зэманми хабээ нэхъыщхьэу дызытетыр тхылъыр фІыуэ лъагъуным цІыхугухэр къыхуэгъэушынырщ. ГурыІуэгъуэщ едгъэкІуэкІ Іуэхугъуэхэм хэтхэм я гъащІэм тхылъым увыпіэ ин зэрыщиіыгъыр, - жиіащ зэгухьэныгъэм и унафэщі Шин-

Концерт гъэлъэгъуапіэм щагъэлъэпіащ «Тхылъ еджэным дебтольствой вуатном ща вольстваща «тавля еджэлым део-гозхьожыным уегугъуным - щеблэм и къэкlуэнум уегугъунырщ къмкlыр» зэпеуэм щытекlуахэр. А lуэхум я зэфјэкl къыщагъэлъэ-гъуащ литературэр фіыуэ зылъагъу ныбжьыщіэ 200-м щіигъум. Ахэр къмкlат ди республикэм и щіыналъэхэм, Абхъазым, Бело-

руссием.
Мы Іуэхум и Іыхьэу щыта «Ди псалъэр къызэрыІужыр-2024» зэпеуэр траухуат Къэбэрдей-Балькъэр АССР-м и Къэрал саугъэтым
и лауреат, совет, урысей усакІуэ цІэрыІуэ Къэшэж Иннэ къызэральхурэ мы гъэм илъэс 80 зэрырикъум, КъБР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат, КъБР-мрэ КъШР-мрэ я цІыхубэ усакІуэ Ацкъан
Русланрэ КъБР-м и цІыхубэ усакІуэ Беппаев МутІалипрэ я ныбжыр илъэс 75-рэ зэрырикъуам. Абыхэм я усэ къеджэнымкіэ нахъыфі дыдэу къалъытахэри пшыхыым шагъэлъэпіаш. Шыхубэ усакіуэхэм псалъэ гуапэ жраіащ я щіэджыкіакіуэ ныбжьыщіэхэм, тхылъыфІ сыт щыгъуи еджэнуи яущиящ.

ГЪУЭТ Синэ

CALLE DICARLE

• Мэлыжьыхьым и 29-р Къафэм и дунейпсо махуэщ

Дахагъэ къэзыгъэщI

Дунейм къафэ ліэужьыгъуэу етым я махуэшхуэр мэлы кьыхьым и 29-м ягъэлъапІэ жьыхьым и дэ-м ягьэльапіэ. Къафэм и дунейпсо махуэр гъэлъэпіэн жэрдэмыр ЮНЕ-СКО-м Къафэмкіэ и советым 1982 гъэм къыхилъхьауэ щы-тащ. Махуэр зыгъэнэјуар егъэтащ, Махуэр зыгъэнэ]уар егъэ-джак!уэ ик!и хореограф Гусев Пётрщ, балетмейстер, балетым хуэфащэ увыпіз гъузаджэм щиубыдынымк!э куэд зылэ-жьа, «иджырей балетым и адэ» ц!э лейр зыф!ащыгъа Новерр Жан-Жорж (1727 - 1810) къы-щалъхуа махуэм техуэу.

МАХУЭР зыгъэувахэм я мумиахуэг зыгьзувахэм я му-рад нэхььшцхьэр мамырыгъэм-рэ зэныбжьэгъугъэмрэ я хьэ-тыркіэ ціыхухэр зэшэліэнырш, голитикэ, щэнхабээ, лъэпкъ гъунапкъэхэр гъэбыдэнырш, зы бзэкіэ - къафэм и бзэкіэ - ахэр

«зэгьэпсэлъэнырщ». Дахагъэр къэзыгъэщіыр да-хагъэрщ. Къафэм дихьэх ціыхур зэрыпсэкъабзэм шэч хэлъкъым. ар лэжьыгъэ зыхуэхъуахэм гуа-пагъэр ціыху-бэм зэрыхахьэри хьэкъщ. Атіэ Къафэм и махуэм яхуэфащэ дыдэу уехъуэхъу хъунущ къэфакіуэхэм, абыхэм я гъэсакіуэхэм, апхуэдэуи къаептефелхв хвунум коэдинуэхэм, алхуэдэуи кьа-грэсакіуэхэм, алхуэдэуи кьа-фэр фівуэ зыльагъу дэтхэнэ-ми. Псалъэ гуалэ зыльыбгъэс хъунухэм ящыщщ Нарткьалэ щызэхэт «JamRaT» къэфакіуэ гупым и къызэгъэпэшакІуэхэр Теунэхэ Джэмалрэ Радимэрэ

Хъыджэбз цІыкіу защізу зэхэт «JamRaT» лъэпкъ къэфакlуэ ансамблым зэхуэзышэсар Теунэ

зэщжьэгъусэхэу Джэмалрэ Ра-димэрэщ. Къэфэкlэ телъыджэ зиlэ, фащэ дахэ дыдэхэр къызы-щьлыдый хъьджэбэ цlыкlухэр зэхьэзэхуэ, фестиваль зыбжа-нэм хэтыну хунэсащ ахэр зэры-щыlэ илъэситхум къриубыдзу. Зэи къэхъуакъым абыхэм къыщыхэмыжаныкІыу, увыпіэфіхэр къыщамыхьу. Радимэ къэфэныр фІэфІу, абы

игури и псэри етауэ къэхъуащ, къэфакlуэ гуп зыбжанэми хэтащ. Унагъуэ ихьа иужь, и щхьэгъусэри гъуазджэм и лэжьагъусэри гъуазджэм и лэжьа-кіуэти (уэрэджыіакіуэщ), мурад ящіащ уэрэд жыізным, къэ-фэным щыхуагъасэ студие яухуэну. Ансамбль абы къыхамухуэту. Апсамонь асы кызыкандыкынун, утыкушхуэ ахэр ира-шэнуи ягу къэкlыртэкъым 2019 гъэм цІык/ухэр щызэхуашэсам Гупым хэт хъыджэбз цІык/у Радимэ къыбгъэдыхьэу: «Адрейгадимя кызогыздыхызу: «Адреи-хэм хуэдэу дэри фестивалхэм, зэхьэзэхуэхэм дыхэтыну ды-хуейт», - къыщыхријэм я јузуу бгъэдыхьякіэм тізкіу зрагъэхъуэ-жащ. Я гъэсэнхэм ансамбль къыхашыну мурад ящіри, хореографие лэжыгъэ купщафоркар гъзувыным зрапщытащ. Зэщхьэгъусэхэм ящыгъупщэжыркъым япэ къафэхэр гъзувыжыркьым япэ кьафэхэр гьзувы-ным, фащэхэр гьзхьзэнрыным гугъу дехьауэ зэрыщытар. Ауэ псори ящигъэгъупщэжат я сабийхэм зэуэ ціьжухэр къы-зэрыдахьэхам. 2022 гъэм и кіэм ансамблыр утыку къызэрыра-шар концерттэкъым, атіэ зан-щіу зэпеуэт. Гран-при саугъэтыр абы щыгъуэ къыщыхуагъэфэ-щам сытым хуэдиз гуфІэгъуэ яІат цІыкІухэми Джэмалрэ Радимэри! Абы иужькіэ тегушхуэныгъэшхуэ, гукъыдэжышхуэ яlэу Іуэхум пашаш.

Іуэхум пащащ.
Къызэгъэпэщакіуэ куэдым къащіари, зэхыкъэхэм ирагъэблагъэ хъуащ, сабийхэм я бжыгъэм хуэдитікіз хэхъуащ. Ансамблым и гуп нэхъыжыммрэ игун нэхъыщіэмирэ хэтми, иджыпстукіз ягъасэми, псори зэхэту ціьку блыщіым нос къэфакіуэ ціыкіухэр. Абыхэм гъуазджэр апхуэдизкіз я псэм хэлъщ, хуаїзт Ізгуаум игъэгушхух яхуэфізкіры нэхъыбэм хъууз къызэрокіхэри, егъэлеяуз ягъэгуфіз нунафэщіхэр. Сыт хуэдэ зэпеуэ кіуами, гупыр зэрыщыіз ильэкІуами, гупыр зэрыщыІэ илъэктуаний, гулыр зэманым къэ-хъуакъым япэ увып!э, саугъэт лъап!э къамыхьу. Ар я ф!ыщ!эщ жэуаплыныгъэ пылъу Іуэхум льапіз къамыхьу. Ар я срівщізщ жэуаплыныгъэ пылъу Іуэхум пэрыт гъэсэнхэм, Теунэ зэщ-хьэгъусэхэм я гукъэкіхэр сыт и лъэныкъуэкіи къадэзыіыгъ адэнахэм. Иджыпсту зэманым гуп епшэжьэн жыхуэпіэр, зы ціыху-ціыхуиті къарурэ мылъкукіз пху-зафіамытъякіы і изхух зарышызэфіэмыгъэкіын Іуэхуу зэрыщытыр зым и дежкіи щэхукъым. Зи бын и гукъыдэжрэ и ехъуліэны-гъэрэ папщіэ зи зэмани зи къаруи емыблэж адэ-анэхэм фІыуэу щыІэр къайхъулІэну яхуэ-

фащэщ.
Ансамблым утыку кърихьа къафэхэм ящыщщ «Хъыджаба къафэ», «Адыгэ сюитэ», «Гъатхэ къафэ», «Гуащэ гъасэ» жырин уларын улары фащэщ. Ансамблым

апхуэдэщ ансамблым и къы-зэгъэпэщакіуэхэми абыхэм я зэгындакуэхэми асыхэм н гьэсэнхэми. Зэхьэзэхуэм щыхэ-мытым и дежи, Іэмал гуэр зэра-гьуэту уэрамхэм, зыщІэс хьэщІэ-щым и пщІантІэм къыщыфэ жыджэбз ціыкіухэр къззы-лъагъухэр къзувыізурэ абыхэм къоплъ, ягу зэрырихьыр кърагъашіэ.

Мурад гуэр зимыlэ щыlэ?! Джэмалрэ Радимэри я нэ къы-зыхуикlыр мащlэкъым. «Лэжьэн, лэжьэн, адэкіи лэжьэн» - аращ абы я къыхуеджэныгъэ нэ-хъыщхьэр. Іэмал имыізу къафэщіэхэр ягъэувынущ, Іэмал имыlэу фестивалхэм, зэхьэ-зэхуэхэм хэтынущ, lэмал имыlэу ансамблым папщlэ сабийхэр ягъэхьэзырынущ. ягъэсэнущ, Зэщхээгъусэхэм хьэктыу я фіэщ мэхъу ктэфэным, гъуазджэм дихьэха сабийм ціыху lей ктызэримыщыкіынур, аращи, адыгэ пщащэ лъэпкъыпсэхэр, бзылъху-гъэ щыпкъэ ціыкіухэр къызэрагъэтэджыным яужь сыт щыгъуи итыну ахэр хьэзырщ.

ИСТЭПАН Залинэ.

Пщіэрэ щхьэрэ яіэу

Адыгэ, балъкъэр лъэпкъ балетхэр къэунэхунымкіэ мыхьэ-нэшхуэ иіащ Налшык 1960 гъэм къыщызэіуаха Къэбэрдей-Балъкъэр культпросветучилищэм и къэфакіуэ къудамэм. Абы щагъэхьэзырыну яубзыхуат КъБР-м и Музыкэ театрым щылэжьэну балеринэхэмрэ къэфакіуэхэмрэ.

ІУЭХУШІАПІЭМ къэфакіуэ къудамэ къышызэригъэпэшыну ирагъзблягъат Театр Иным и къэфакіуэ Ізээу щыта, балетмейстер, егъэджакіуэ Ізкіуэлъакіуэ Проценкэ Александр. Аращ Къэбэрдей-Балъкъэрым япэ профессиональнэ лъэпкъ балет 1961 гъэм къышызэзыгъэпэшар, абы зышезыгъэужьар. Проценкэ Алеккъыщызэзыгъэпэщар, абы зыщезыгъэужьар. Проценкэ Александр Къэбэрдей-Балъкъэрым и Май щіыналъэм щыщш. Москва дэт хореографие училищэр 1930 гъэм къиуха нэужь, ар Театр Иным къэфакlузу илъэсипщіым нэблагъэкіз щылэжьащ. Абы и насып кърихьокіащ дуней псом щыціэрыіуэ балеринэ Улановз Галинэрэ оперэмрэ балетымкіз Ленинград театрым и къэфакlуз Ізэз Чубукиани Вахтангрэ я гъусзу зы утыку итыну. Ар хэтащ театрым щагъзува урыс, классикэ балет нэхъыфіхэм. Таджикистаным и Правительствэм и лъзіукіз, 1939 гъэм ар а щіыналъэм ирагъэблагъэри, Душанбе лъэпкъ балет къащыхуззіуихауэ щытащ. Илъэс 15-кіз ар къэфакlузу, балетмейстеру щылэжьащ оперэмрэ балетымкіз театрым. балетымкІэ театрым.

оалетымкіз театрым. «Бланэ щальху мэкуэм» жыхуи!эрати, и лъахэм къигъэзэжащ. Абы и жэрдэмк!э къэунэхуащ ди лъэпкъ балетыр. Ар къэфак!уэхэм ядэлэжьаш, жэш-махуэ имы!эу. Республикэм и къуажэхэмрэ кълэхэмрэ кълэхэмрэ кълэхэмрэ кърамэм щригъэджэну студентхэр къыхишырт. Къафэм зэф!эк! щызи!э щ!аглэхэмрэ хъыджэбэхэмрэ ар ядэлэжьащ езым зэхилъхъэжа программэмк!э. Илъэсит!к!э иригъэджа нэужь, студентхэм балетхэм иши принытълухэм от этъэмрыйрыт. Къътъуналухэц!! Поливикэ Алек. раммэмкіэ. Ильэситікіэ ириг ьэджа нэужь, студептлэм фальтальным дыш пычыгьуэхэр ягьзувыбырл. Кыыжыіалкьэщ, Проценка Александр адыгэ, балъкъэр лъэпкъ къафэхэр зэриджар. Ар хущізкыў пльэпкъ кьафэхэмрэ балетымрэ зэрызэхиухуэныным. Абыкіз абы и дэіэпыкъузгъут республикэм и къэфакіуэ нэхъыфіхэм ящыщ, льэпкъ кьафэхэмкіэ балетмейстер, РСФСР-м щіыхь зиіэ и артист Дэшу Хьэшыр. ЩоджэнцІыкІу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ

щоджэнцівкіў Алии и ціэр зезыхьэ Къэбээрдей къэрал драмэ театрым «Палуцэ» балетыр щагъэуври (либреттэр Проценкэ А., макъамэр зытхар композитор ціэрыіуэ Коган Левщ), 1964 гъэм мэ-лыжыхыми и 28-м япэу ягъэлъэгъуащ. Абы еплъыну къэкіуар алхуэдизкіэ куэд хъурти, псоми тіысыпіэ ялъысатэкъым. КъБР-м Щэнхабзэмкіэ и министерствэм и унафэкіэ, ар зы тхьэмахуэм къриубыдэу пщыхьэщхэь къэс театрым щагъэлъэгъуащ. Лъэпкъ балет зи щыпэльагъухэм ар хуабжьу ягу дыхьат, къехъуліауи къа-лъытэрт. «Къэбэрдей-Балъкъэрым щіыхь зиіэ и артист» щіыхьы-ніал къънуальзафэцаци. Пориценка Александи и грассанкуа Архаст. ціэр къыхуагъэфэщащ Проценкэ Александр и гъэсэнхэу Архэст Хьэсэнбий, абы и къэфэгъуу къекјуакіа, спектакль псоми роль нэхъыщжьэхэр щызыгъэзэщіа Хьэкъул Розэ, Къардэн Борис сы-мэ. Илъэс 20 фіэкіа мыхъу къэфакіуэхэм къыхуащіа пщіэмрэ гульытэмрэ я щыхьэтщ лэжыыгьэм хуэпэжу гурэ псэкіэ зэрыбгьэ-дэтам. Хуабжыу ціыху губэыгьэ, зи іэщіагьэм хуэіэижь Проценкэ Александр я нэіэ къытету ахэр къекіуэкіахэщ. Къэбэрдей-Балькъэрым и льэпкъ балетыр Кавказ псом ціэрыіуэ

къэоэрдеи-Балъкъэрым и лъэпкъ оалетыр Кавказ псом ціэрыіуэ щыхъуащ, щізупшіэшхуэ иізу. Кавказ Ищхъэрэм и зы республики къзмынау ирагъэблагъзурэ кіуащ. Москваи щыіащ, уэрэджыіакіуэхэри, пшынауэхэри, филармо-нием и оркеструри щіыгъуу. Культпросветучилищэм и япз къэфакіуэ гупыр 1964 гъэм къы-щіагъэкіащ. Проценкэ Александр и унафэм щіэту, Къэбэрдей-Балькър къэрал филармонием балет труппэ къыщызэіуахащ,

Балькъэр къэрал филармонием балет труппэ къыщызэlуахащ, къэфакlуэ гупыр яхъумэн папщlэ. Япэ лъэпкъ балетым къыкlэлъыкlуащ «Бахчисарайский фонтан», «Дахэнатъуэ», «Лебединое озеро», «Золушка», «Дон Кихот», «Шграусмана», «Вальпургиева ночь», «Вечер балета», «Тщетная предосторожностъ» балетхэр. Республикэм и къуажэхэм къикlыурэ цыху куэд абыхэм еплъыну къакlуэрт. А лэжыгъэхэм гуфізгъузу къыпэкlуам щіэи гъуни иіэтэкъым. А лъэхъэнам, 60 гъзхэм якухэм, къуажэдэсхэм яфізгъэщіэгъуэнт заи ямыльэгъуа балетыр. Хьэуазэ иралъхьэрти, хьэлъэзешэ машинэхэмкіз Налшык, жым щіэи къакlуэрт, артистхэм ягъэлъагъуэ спектаклхэм еплыну.

Шоджэнціыкіу Алий и ціэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ

Щоджэнціыкіу Алий и ціэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым КъБР-м и лъэпкъ балетым и Іузхухэр хъарзынэу дэкіыу здэлажьэм, 1968 гъэм Налшык и Музыкэ театрыр къызэіуахри абь

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

Ди тхьэГухудхэм ягъэбжьыфГэ

иджыблагъэ шыlаш балетымрэ къафэмкlэ иошкар-гола къалэм иджыолагъэ щынащ оалетымрэ къафэмкіз урысейпсо зэпеуэ. Ар йокіуэкі Урысей Федерацэм и Правительствэмрэ Щэнхабзэмкіэ и министерствэмрэ я нэіэ щіэту икіи къызэрагъэпэщащ балетымрэ балетмейстерхэмрэ я союзпсо зэпеуэм къыпищэу. Зэгуэр а lyэ-хутъуэм и фіыгъэкіэ къаціыхуауэ щытащ къэралым и къэфакіуэ ізэз-

МЫ гъэм къафэмрэ балетымкІэ зэпеуэм кІуащ Урысейм и щІыналъэ 27-м икІа МЫ гъэм къафэмрэ балетымкіз эзпеуэм кіуащ Урысейм и щіынальэ 27-м икіа къэфакіуи 100-нэс. Шэджэм макъамэ школым и «Шардан» къэфакіуэ гулым хэт пщащэхэу Къашыргъэ Тамилэ, Къашыргъэ Иланэ, Тыізщ Арнеллэ, Шыкъ Самирэ, Нафіэдз Раминэ сымз Къэбэрдей-Балъкъэрым и щізблэм я зэфіэкіыр абы щагъэлъз-гуащ. Зэпеуэм папщіз ягъэхъззыра къафипліыми - «Уэркъ пщау», «Адыгэ тхыпхъэхэр», «Абхъаз къафэ псынщіз», «Ган да Ган» зи фізщыгъэхэр ди пщащэхэм екіуу ягъэльэгъуащ. Абыхэм я къафэкіэм къыхэщащ лъэпкъ щэнхабзи, адыгэ щэни, хабзэ-нэмыси. Пщащэхэм я хъэрхуэрэгъухэм рэ къафэмкіз гъэсакіуэхэмра, залым щізсхэр гулым къабгъэдыхъэруэ псалъэ гуапэ куэд къыжраіащ, я утыку итыкізм зэритхьэкъуар къыхагъэщурэ. Къэпщытакіуэхэм къыхагъэщащ «Шардан» гулым хэтхэм екіуу, щіыкіафізу, я лъэпкъ щэнхэм гу льыуагъатзу зыкъызэрагъэльэгъуар.

щэнхэм гу лъыуагъатэу зыкъызэрагьэльэгъуар. КъБР-м и лыкіуэу урысей утыкушхуэм итахэм «Лъэпкъ къафэ» зэпеуэ лізужьыгъуэмкіз диплом къыхуагъэфэщащ. Гупым и унафэщі Гугъуэтыж Аскэр жиіащ и гъэсэнхэм арэзы зэращіар, абыхэмкіз ээрыгушхуэр.

ГУГЪУЭТ Заремэ

• Шхыныгъуэ

ДзасэкІэ гъэжьа былымыл Іыхьэхэр

Абы щхьэкіэ нэхъ къащтэр былымыл нэхъ щабэщ. Лыпціэр дозш, лыпцізр нахь къащтэр оылымыл нахь щаоэш, лыпцізр яупшіата, и ківхьагтыр см 11 - 12, и бтъуагтыр см 6, и Іувагтыр см 2 - 2,5-рэ хъууэ. Ахэр фалъэм иралъхьэ, шыгъу, шыбжий халъхьэ, бжьыныщхьэм илс къыщіэкъузыкіар хакіэри фіыуэ зэіанізм И щхьэр трапіэри, дакъикъэ 20 - 25-рэ хуэдизкіэ щіыlапізм щагъэтщ. Итіанэ лы іыхьэхэр я кіыхьыпіэмкіэ дзасэм фіаіури, дэлкіз ягъажьэ, дзасэр ягъэкіэрахъузурэ. Щагъажьэкіз мэльщіэ дзініз ні вальз, дзасэр ні вэлізрахрузурэ. Щаі вальзалы мізівшістьоважа щахуэ, няхь тхъуэппль, дахэ хъун, мэ дахэ къыкізрихын щхьэкіэ. Лы жьар дзасэм къыфіахыжри, тепщэчым иралъхьэ. Бжьын ціынэ гуэппъкьэми хъунущ. Яшх пщтыру, піастэ, мыра-мысэ хуабэ, чыржын, хьэпіамэ, мэжаджэ, щіакхъуэ докіу. *Хальхьэхэр (ціыхуиті Іыхьэ)*: лыпцізу - г 600, бжьыныщхь укъэб-зауэ - г 70, щэ дагъэу - г 30, шыгъуу, шыбжийуэ - узыхуейм хуэдиз.

Унэидзыхьэ 🏻

• Хабзэ

Фыз къэшэным ехьэліауэ япэм щыіа хабзэхэм щыщщ. Щіалэм фыз къэшэным залымыгъэ хилъхьэмэ, ар унэидзыхьэу аращ. унаидэмсьар замыліўужыьгтуэ зыбжанаў егуэш:

1. Хъыджэбзыр хуейми-хуэмейми емыупщіу, залымыгъэкіэ ар щіалэм къихьу.

2. ШІалэри хъыджэбзри арэзыуэ, ауэ хъыджэбзым и адэ-анэмрэ

и Іыхьлыхэмрэ хуэмейуэ; хъыджэбэым ищІзу щІалэм ихьу. 3. Хъыджэбзыр хуэмейуэ, ауэ и адэ-анэм яфІэфіу, щІалэм пща-

Хабзэр ди зэманым кІуэдыжаш.

Мэжджытжыг

(Сирень)

МЭЖДЖЫТЖЫГЫР дахэу зэрыгъагъэр зэмыщІэрэ абы и мэ гуакіуэм димыхьэхрэ щыІэу МЭЖДЖЫТЖЫГЫР къыщокіынкъым. Щіымахуэ нэужьым псэр зыщіэхъуэпс гъатхэ дахэм и нэщэнэ нэ-Щіымахуэ тватая дахам и пащана на-хъыщхьэщ а къэкІыгьэр. Апхуэ-дизу псоми фІыуэ тлъэгъуа мэжджытжыгым теухуауэ сыту

А къэкІыгъэр чыцэ лІэужьыгъуэщ. Ар къагъэкІын зэры-щадзэрэ илъэс 500-м нэблэгъащ, а лъэхъэнэм къриубыдуу абы и лъэпкъыгъуэу 2300-м щІигъу къагъэхъуащ. Ахэр псори зэщхьэщокі я теп-лъэкіэ, я плъыфэкіэ, я мэ гуа-кіуэмкіэ.

Дэ нэхъ тцІыхури нэхъыбэрэ дызрихьэлІэри мэжджытжыг дызрихьэлізри мэжцжыгжын щіыху-шакъафэрц. Ауэ щыіэц мэжджытжыг хужы, къащ-хьуи, хужь-тхьэмбылыфи, плъыжьыфи. А къэкіыгъэм и мэ гуакіуэр

зыхэгъуэщэн щыІэкъым. Ар щыгъагъэкІэ абы къыпих мэр, абы и гъунэгъуу ущымытми, фІы дыдэу къыпщІехьэ. УзыІэ-пишэрэ, а къэкІыгъэр здэщыІэ лъэныкъуэр къыуигъэлъыхъузу а гуакіуагъэр хьэуам хэтщ. Фщіэрэ, мэжджытжыгым и гъэщІэгъуэнагъхэм ящыщ зыщ абы и лІэужьыгъуэхэм мэ лъэпкъ къызыпимых зэра-

ФІэщщІыгъуейщ, венгер мэжджытжыгыр апхуэи теплъэкІэ мыхъумэ укъыдихьэхыфынукъым.

Мэжджытжыгыр лІэщІыгъуэкіэ мэпсэу. Ар ціыхухэм яхуэ-щхьэпэ къэкіыгъэщ. Абы къы-пах эфир дагъэр, зэрыжаыу, дышэм нэхээ нэхэ лъапіэш. дандын похрусыгъуэр лэжыыгъэ гугъуу, зэманышхуэ текlуадэу зэрыщытрагъэнщ. Мэжджытзэрыщытрагъэнщ. Мэжджыт-жыгым къыпах эфир дагъэм и зы килограммым доллар мини 100-м нэс и уасэщ. Апхуэдэу а къэкlыгъэм къыхащыкі хушхъуэщыхуэ, ар сэбэп хуохъу ревматизмэм, и тхьэм-пэхэм уІэгъэхэр ягъэхъуж, и гъэгъа цІыкіухэм узыр пщхьэ-

щах.
Мэжджытжыгыр ехъул!эныгъэм и нэщэнэш. Хэт абы и гъэтъахэм къапщіиитху пыту къззымылъыхъуар?! Апхуэдэр къэбгъуэтарэ хъуэпсап!э гуэр уигу ибубыдэрэ пшхымэ, Іэмал имыІэу ар къохъулІэну къа-лъытэрт!

• Тхыгъэ кіэщіхэр

Ещтауэмрэ щтаучымрэ

Художественнэ тхыгъэм гьэ-сэныгъэ мыхьэнэшхуэ зэри!эм шэч хэлъкъым, ауэ абы гъэсэны-гъэ зритыфынур зи щ!эныгъэм, культурэм хэзыгъэхъуэну, ф!ым, дахэм зыхуиузэщІыну, Іейм зы-щидзеину мурад зиІэрщ. Ар къошидэелгу мурад зигэрш. Ар коэх хъулізнукъым тхылъ къапщтэрэ укъеджэ къудейкіэ. Къохъуліэн папщіэ, тхылъыр - ещтауэм, абы еджэр - щтаучым ещхъу щытын хуейщ - зэжьэхэуамэ, хъуаскіэм хуэдэу, шІэныгъэм, гъэсэныгъэм я мафіэр я кум къыдихыу. Армырамэ, сыт хуэдиз тхылъ ухуейми еджэ - зэштегъэу мыхъумэ, сэбэп къыпхуэхъунукъым.

Сощізж, зауз нэужьым ди къуа-жэ дэсащ щіалэ гуэр, тхылъ куэд еджэу. «Мыр зыгуэр хъунд», -жаіэрт абы щхьэкіэ. Ауз хъуа-къым. Іуэхуратэкъэ, нэхъ мыгъасэр зырыят: зэуэрейт, хъуэнэрейт, дыгъуэрабзт. Зыри къыхихыфакъым абы зэджа тхылъхэм: ещтауэр фіыми, щта-учыр мыхъуу, хъуаскіэншэ мывэу къыщіэкіат.

Уэ езыр **ЗЭПЛЪЫЖ**

Зыгуэрым ухущІэбжэн и пэ, уэ езыр зэплъыжыт: абы хужыпІэезыр зэплыжып, асы хужыпга-нухэр уэ ир дежи къыщумы-гъузтыну піэрэ? Уэ пхэлъ мыхъу-мыщіагъэхэр нэгъуэщіым иу-мыудэкіи, узыхущізбжэри, уи бийри нэхъ мащіэ хъунщ.

КЪАГЪЫРМЭС Борис.

Екіуэкіыў: 6. Джэду ... зыкъещі. 7. Гум илъыр жьэм ... 8. Зекіуэ и ... лажьэркъым. 9. ... дыгъужь фіэбэлацэщ. 10. Нащэр мыхъунумэ, кіэрэф ... 12. Пціы бупсынумэ, ліам ... 13. ... и Іуданэ кіыхьщ. 14. Жэм лъакъуэ ... иукірэ? 16. Бгъур иукіыу епщіанэр кіэсу ... хуэдэщ. 19. Ерыщыр щыту ... 21. ... зиіэм укіытэ иіэщ. 22. Жыхалхъэщіэр ... мэлхъа жэка Кържых. 1. Блазантхъэ гъзва жэква

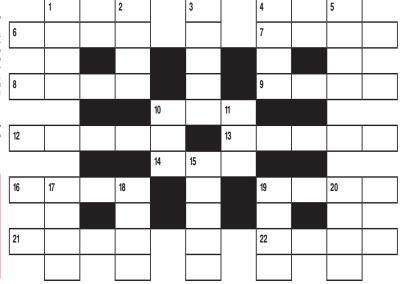
иізщ. 22. Жыхапхьэщіэр ... мэпхьанкіэ. Къехыу: 1. Бдзантхьэ гъзва хуува хуэдэщ. 2. ... и анэ гъыркъым. 3. Гупсыси ..., зыплъыхьи тіыс. 4. Хьэщіэр шхэмэ, ... йолпъ. 5. Джэдыкія пэтрэ фэ тіуащіэ ... 10. Мывэ къуршым ... трасэркъым. 11. Нэм нэ ... иіэщ. 15. Аргъынэ ... и жагъуэщ, шынакъ кіы гъуанэр и щіасэщ. 17. Нэм щіэлъыр іугъуэм къыщіеху, гум ... фадэм къреку, 18. Адэр дэм хуэдэщи, анэр нэм хуэдэщ. 19. ... нэхур «благьъщ» жыпізу умыкіуз, хьэ банэ макъыр «жыжьащ» жыпізу 19. .. нэхур «олагъэщ» жылгэу умыктуа, кьэ банэ макъыр «жыжьэщ» жылгэу къыумыгъанэ. 20. Фэктэ щалэрэ гуктэ лыуэ.

Зэхэзылъхьар БИЦУ Жаннэщ.

Мэлыжьыхьым и 20-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

Екіуэкіыў: 3. Тхьуэпль. 4. Пщыпхьу. 7. Кьуэныкьуей. 8. Мы. 9. Ес. 10. Ажэгьуэмэ. 13. Щыблэ. 14. Пщащэ. **Къехыў**: 1. Іўпщіэ. 2. Пщае. 3. Ткьэмпищ. 5. Хьуэпсэгьуэ. 6. Ныбгьуэ. 11. Жылэ. 12. Мыщэ.

Псалъэзэблэдз

• ЖыІэгъуэхэр

Зи хьэл зыхэплъхьэ и фаши шыптІэгъаш

•Зи закъуэу псэум гупсысэр

и къуэшщ. ●Зи занщІэр зи гъуэгур къэ-

гъэшыпіэ куэд Іуоуэ. ●Зи кіэ куэд ищіар и кіэм що-

●Зи мы**І**уэху зезыхуэ и Іуэху

мэкІуатэ. ●Зи нэхъыжь зылъытэ и

•зи нэхъыжь зылъытэ и щхьи елъытэж. •Зи уэрэд щ!эмыдэ!уа и гупк!э пигъэт!ысхьэркъым. •Зи хьэл зыхэплъхьэ и фащи

щыптіэгъащ. •Зи хьэсэпэр здынэсыр зы-

•зи хьэсэнэр здынэсыр зы-мыщ!эжым и гъунэгъуу гъавэ щумыщ!э. •Зи щхьэ ф!эк!а зымылъа-

тыужыр лъагъуныгъэ хуэны-къуэкъым. •Зы алэрыбгъу тхьэмыщкІи-

бгъу тохуэри, зы нэпсей теза-гъэркъым.

•Зы делэ щетіысэх делэ тіысыпіэмэхъу. •И анэм жиіэм едаіуэм и

кърехуэкі. ●И напэр итхьэщіами, напэн-

шагъэр хухэгъэгъуэщакъым.
•И натіэм къритхам къе-джэжыфа щыіэкъым.

джэжыфа щыгэкъым. ●И нэрэ и псэрэ зэфыгъуэжт. КІЭРЭФ Хьэсэнбий.

• ГушыІэ

Шыдыр щІэгъар

Зэгуэрым жэмымрэ шы-дымрэ зэдэхъуак|уэурэ жэмыр бгым и щыгум ихьащ.

Ар щилъагъум, гъуэгыу хуежьащ:

гыуэгыу хуежьащ:
- Жэмыр бгым щоху! - жиlэу.
- Атlэ сыт уэ абы щхьэкlэ ущ!эгыр? - жаlэу щеулщ!ым: - Ар иукlмэ, сэ къыдыза-гъзхыжынущи аращ, - жиlащ

КЪАРДЭНГЪУЩІ Зырамыку.

СурэтыщІ ныбжьыщІэхэр утыку къохьэ

Ткаченкэ Андрей и ціэр зе-зыхьэ Сурэтыщі гъуазджэ-хэмкіэ музейм щагъэлъагъуэ Минводы къалэм и «Бетель гейзе» дзэ-хэкупсэ сабий художественнэ арт-студием и гъэсэнхэм я лэжьыгъэхэр. Выставкэмрэ концертымрэ концертымрэ хэхам щыіэ зауэліхэм я щіыхькіэ.

ІУЭХУЩІАПІЭМ и унафэщі, художник, егъэджакіуэ, тхы-дэдж Павловэ Светланэ и псалъэм къыхигъэщащ Налшык къызэрырагъэблэгъамрэ я гъэсэнхэм я іздакъэщіэкіхэр ягу зэрыдыхьамрэ гуапэ зэра-

ягу зэрыдыхьамрэ гуалэ зэра-щыхъуар. Студием и гъэсэнхэм я лэ-жьыгъи 100-м нэблагъэ гъэлъэ-гъуэныгъэм къашащ. Абыхэм щыбольагъу кхъухыльатэхэр, танкхэр, нэгъуэщ! дзэ Ізмэп-сымэхэмрэ 1эщэхэмрэ. Сурэтхэм ящыщхэр траухуащ дзэ lуэху хэхам щыlэ зауэліхэм. Сурэтыщі ныбжьыщіэхэм я лэжьыгъэхэм мамырыгъэм, зэныбжьэгъугъэм, зэкъуэтыны-гъэм, хэкулъагъуныгъэм укъы-Къыжы Іапхъэш. студием екіуаліэхэм дзэ іуэху хэ-хам щыіэ зауэліхэр зыхуеину хьэпшыпхэр ягъэхьэзырурэ зэрыхуагъашэр.

«Бетельгейзе» студием екІуаліэхэм зауэм, хэкум теухуа уэ-рэдхэр жаlащ. Абы ирагъэблэ-гъащ Налшык балигъыпіэ имыувахэм я узыншагъэр щрагъэфlакlyэ «Нэмыс» центрым щыгэ ныбжьыщгэхэр. Студием и гъэсэн, илъэсибгъу хъу хъыджэбз ціыкіум и Іэдакъэ къыщіэкіа лэжьыгъэ центрым тыгъэ хуищіащ. Хабзэ хъуауэ,

сабий ІэдакъэшІэкІхэмкІэ унэхэм, сымаджэшхэм, дзэ частхэм зэрыхуэупсэри къыхэ-гъэщыпхъэу къыдолъытэ.

гьэщыпхъзу къвдольытэ.
- Сабийхэр соущий дэнэ щыпlа дыкlуэми, я сурэтхэр бысымхэм, хьэщlэхэм тыгъэ хуэщlыну, псапэ зыпыль lyэхухэм хэтыну. Абы утетмэ, гуапатэм къегъэзэж! - жеlэ
Павловэ Светланэ. - Текlуэны-

гъэ Иным и махуэшхуэ къэблагъэмкіэ сынывохъуэхъу! Ма-мырыгъэрэ гуапагъэрэ фы-щымыщіэну!

ымыщтоту: КъыжыІапхъэщ, Урысейм и Пыхъужь, генерал-майор Шаймуратов М. М. и ціэр зе-зыкьэ «Бетельгейзе» студиер илъэс пщыкіутху и пэкіэ Мин-воды къалэм къызэрыщыза-іуахар. А зэманым къриубыдзу Ліыхъужь,

Іузхущіапіэм сурэт щіыным зи ныбжьыр ильэситхум щыщіэ-дзауэ ильэс пщыкіух хьу са-бий мини 2-м щіигъу щы-хуагъэсащ. Хабээ хьуауэ, абы екіуалізхэм Кавказ Ищхъэрэм хыхэ къалэхэм я лэжьыгъэхэр щагъэльагъуз, концертхэр щат. ТЕКІУЖЬ Заретэ.

Сурэтхэр Къарей Элинэ трихащ.

Урысейм алыдж-урым бэнэ-кlэмкlэ пашэныгъэр къыщы-хьыным хузунэтlа зэхьэээхуэ Амур Iyc Комсомольск къа-лэм и спорт комплексым иджыблагъэ щекІуэкІащ. Абы щызэпеуащ къэралым и щІыналъэхэм ящыщу 51-м я спортсмен 500-м нэблагъэ, я ныбжькіэ илъэс 24-м щіимыгъуауэ.

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ КЪЗБЭРДЕИ-БАЛЪКЪЭРЫМ цышу зэхьэзэхуэм ціыху куэд хэмытами, ди командэр абы медалиплікіэ къыщыхэжаныкіащ. Килограмм 55-рэ зіх хьэлъагъхэм я деж щыбанэ Ульбашев іэдэм дыщэ медаль къихьащ, зэхьэзжуэм и кізух зэпеуэм Алтай крайм и бэнакіуэ Конунов Сунер къытридза нэужь. дза нэужь

ЕтІуанэ дыщэ медалыр рес-публикэм къыхуихьащ къэралым и командэ къыхэхам хыхьэ Гъуэныбэ Ізуес. Япэ зэlу-щіищым Тэрч щіалэм и хьэрхуэрэгъухэм зы очко закъуэ яримыту ятекІуэри, адэкІэ Баш-

Гъуэныбэ Іэуес зэрылъэщщ

кирием и бэнакІуэ лъэщ Са-идов Басхъан финалым щыидов васхван финалым щы-хуэзэн хуей хьуэци. Аршхьэхкіэ, щхьэусыгъуэ гуэрхэм къыхэ-кіыу, абы и ныкъуэкъуэгъур утыкум къихьакъым. Апхуэдэ щіыкіэкіэ Гъуэныбэм дыщэ медалыр къратащ.

медалыр къратащ. Абыхэм нэмыщІ, Аслъэн Али-хъанрэ (кг 55-рэ) Къазмыхь Сэлимрэ (кг 63-рэ) Къэбэрдей-Балъкъэрым и командэм дом-

беякъыу медалиті къыхуахьащ. Щіалэхэм я тренерхэр Бел-гъэрокъуэ Эдуард, Гъуаплъа-ТІэхьир, Мырзэкъан Заур сымэш.

сымын азахуэм къыщыхэжаны-кlахэр хэтынущ Европэмрэ дуней псомрэ алыдж-урым бэнэкlэмкіэ пашэныгъэр къы-щыхьыным хузунэтlа зэхьэзэ-

ТОМЭКЪУЭ Іэдэм

Дыдейхэм бжьыпэр яубыд

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымк!э Къэбэрдей-Балъкъэр щіыналъэ !уэху-щ!ап!эм ПИ № ТУ07-00117-м щ!эту ят-

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокі. (2+)

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым – 42-56-19; унафэщI-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-75-78; секретариатым - 42-22-66

«Сбербанк»-м и Кубокыр дзюдомкіз къзхыным хузунэтіауэ щіынальэхэм я зэхьэзэхуэ иджыблагьэ Налшык къалэм щекіуэкіащ. Абы хэтащ КИФЩІ-м и бэнакіузу 200-м щіигьу, къитащ иджыблагъз КъБР-м Спортымкіз и министерствэм и телеграм-каналым.

ЗЭХЬЭЗЭХУЭМ кърикІуахэр зэхалъхьэ-ЗЭХБЭЗЭХУЭМ кърикіуахэр зэхальхьэ-жа нэужь, командэхэм я зэпеуэм Къэбэр-дей-Балъкъэрым япэ увыпіэр къыщи-кьащ, Осетие Ищхъэрэ - Аланием и бэ-накіуэ гупыр етіуанэ, Шэшэн Республикэм и ліыкіуэхэр ещанэ хъуахэщ. Ди щіалэхэм ящыщу щхьэзакъуэ зэпе-уэхэм, я кызльагъ ельытауэ ахэр зыхэта

уолом, и дыщэ медалхэр къыщахващ Къуэ-ныкъуей Идар, Срыкъуэ Ибрэхьим, Къашыр-гъэ Мухьэмэд, Мизиев Хьэжмусэ, Гъзунэ Аз-

наур сымэ. Мэкьуауэ Ансар, Темрокьуэ Идар, Коста-хов Марат, Къэнэмэт Къантемыр сымэ етІу-анэ хъуащ. Домбеякъ медалыр къахьащ Гугъуэт Аслъэн, Къамбий Сэфарбий, Тау Инал, Іэпыч Мухьэмэд, Бжий Тамерлан, Невмержицкий Владислав сымэ.

АЛБЭРДЫКЪУЭ Іэмин.

Индексыр П 5894 ● Тиражыр 1.553 ● Заказыр №877

ди хэшіапіэр

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цІэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгъуанэ - епщіанэ къатхэр.

• Щэнхабзэ

Ташло Алий фрегъзблагъз

Музыкэ театрым накъыгъэм и 7-м, ТекІуэныгъэ Иным и махуэшхуэм и пэ къихуэу, пщыхьэщхьэм сы-хьэт 18-рэ дакъикъэ 30-м концерт щитынущ УФ-м щыхь зиіэ и артист, республикэм исхэр зэрыгуш-хуэ Ташло Алий. Пшыхьыр абы дагъэдэхэнущ республикэм и уэрэджыlакlуэ,

къэфакіуэ нэхъыфіхэм. Ташло Алий пшыхь дахэмкІэ республикэм исхэм къыфхуоупсэри, артистым и макъ гуакіуэм, классикэ vэрэдхэм дихьэххэр абы фрагъэблагъэ!

Ди газетым и къыкlэлъыкlуэ номерыр къыщыдэкlынур накъыгъэм и 3-рщ.

Газетым Іэ щытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, Есэнтіыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А